ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Η ΘΕΟΠΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2013

Η ΘΕΟΠΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Σειρά:
«Ἀναβαθμοί» ἀριθμ. 16

Εἰκόνα ἐξωφύλλου:
Ὁ Μωυσῆς μπροστά στή Φλεγόμενη Βάτο
(Ἱερά Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ Σινᾶ)

Copyright:
Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-65-1

Ἐκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Ἡ θεοπτία στήν Παλαιά Διαθήκη

τοῦ Μητροπολίτου Καισαριανῆς,
Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Ἡ θεοπτία ἤ ἡ θέα τοῦ Θεοῦ εἶναι τό κορυφαῖο γεγονός τῆς ζωῆς τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου καί κατά τήν γνωστή ἔκφραση ἀποτελεῖ *«τῶν ἐφετῶν τό ἀκρότατον»*, τήν ὑψίστη ἐπιθυμία καί ἐπιδίωξη τοῦ ἀνθρώπου.

Στήν εἰσήγησή μας θά ἀναφερθοῦμε σέ πτυχές τοῦ θέματός μας, ὅπως ἡ θεοπτία βιοῦται στόν καιρό τῆς παλαιᾶς οἰκονομίας, τῆς οἰκονομίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

1. «Ἐπίφανον τό πρόσωπόν Σου»

Μέ ἔνταση οἱ δίκαιοι τόν καιρό τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης παρακαλοῦν τόν Θεό νά τούς φανερώσει τό πρόσωπό Του, νά ἀποκτήσουν κοινωνία μαζί Του. Ἡ φανέρωση τοῦ ἐνδόξου προσώπου τοῦ Θεοῦ βιοῦται ὡς ὕψιστη δωρεά καί εὐλογία, ὡς σωτηρία, προστασία καί εὐμένεια Δεσπότου πρός τόν λαό Του.

α΄. *«Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου καὶ δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου»* (Ψαλμοῦ ριη΄ (ριθ΄) 118, 135).

Δηλαδή: *«Ἄς λάμψει καί ἄς φωτίσει ἐμένα τόν δοῦλο σου ἡ ἀγαθότητα καί ἡ καλωσύνη τοῦ προσώπου σου· δίδαξέ με τά προστάγματά σου»*.

β΄. «Ἐγὼ δὲ ἐπὶ σοὶ ἤλπισα, Κύριε, εἶπα· σὺ εἶ ὁ Θεός μου. ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κλῆροί μου· ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου καὶ ἐκ τῶν καταδιωκόντων με. ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου, σῶσόν με ἐν τῷ ἐλέει σου» (Ψαλμοῦ λ΄ (λα΄) 30, 16-17).

Δηλαδή: *«Ἐγώ ὅμως ἤλπισα σέ σένα, Κύριε. Ἐγώ εἶπα μέ πίστη καί θάρρος· σύ εἶσαι ὁ Θεός μου. Στά χέρια σου ὑπάρχουν οἱ τύχες μου. Ἀπάλλαξέ με ἀπό τά χέρια αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν μου, πού μέ καταδιώκουν. Ἄς λάμψει τό πρόσωπό σου μέ τό φῶς τῆς καλωσύνης καί τοῦ ἐλέους σου σέ μένα τόν δοῦλο σου, καί σῶσε με ὄχι γιά τήν ἀξία μου, ἀλλά γιά τό ἔλεός σου».*

γ΄. «Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογήσαι ἡμᾶς, ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς» (Ψαλμοῦ ξστ΄ (ξ΄) 66,1).

Δηλαδή: *«Μακάρι ὁ Κύριος ὁ Θεός, νά δείξει καί νά στείλει πρός ἐμᾶς τήν ἄπειρη εὐσπλαγχνία του, νά μᾶς εὐλογήσει, νά ἐμφανίσει σέ ἐμᾶς γεμάτο καλωσύνη τό πρόσωπό του καί νά μᾶς ἐλεήσει».*

δ΄. «Ὁ Θεός, ἐπίστρεψον ἡμᾶς καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου καὶ σωθησόμεθα... Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ἐπίστρεψον ἡμᾶς καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου, καὶ σωθησόμεθα» (Ψαλμοῦ οδ΄ (π΄) 79, 4,8).

Δηλαδή: *«Κύριε ὁ Θεός, ἀποκατάστησέ μας ἐλεύθερους καί ἀσφαλεῖς στήν χώρα μας, δεῖξε εὐμενές τό πρόσωπό σου πρός ἐμᾶς καί ἔτσι ἐμεῖς θά σωθοῦμε ἀπό τόν πλήρη ὄλεθρο... Κύριε καί Θεέ τῶν ἐπουρανίων καί ἐπιγείων δυνάμεων, ἀποκατάστησέ μας στήν χώρα μας ἐλεύθερους καί ἀσφαλεῖς. Γύρισε καί δεῖξε ἱλαρό γεμάτο καλωσύνη τό πρόσωπό σου πρός ἐμᾶς καί ἐμεῖς θά σωθοῦμε ἀπό τόν ἐξαφανισμό».*

ε΄. «Καὶ προσεύξασθε πρός με, καὶ εἰσακούσομαι ὑμῶν· καὶ ἐκζητήσατέ με, καὶ εὑρήσετέ με, ὅτι ζητήσετέ με ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, καὶ ἐπιφανοῦμαι ὑμῖν» (Ἱερεμίου λστ΄ (κδ΄) 12-14).

Δηλαδή: *«Σεῖς προσευχηθεῖτε πρός ἐμένα καί ἐγώ δά κάνω δεκτές τίς προσευχές σας· ἀναζητήσατέ με μέ ἐπιμέλεια καί ἐπιμονή καί δά μέ βρεῖτε, διότι, δά μέ ἔχετε ἀναζητήσει μέ ὅλη σας τήν καρδιά, ἐγώ δέ δά ἐμφανισθῶ πρός ἐσᾶς».*

στ΄. *«Καὶ νῦν εἰσάκουσον, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τῆς προσευχῆς τοῦ δούλου σου καὶ τῶν δεήσεων αὐτοῦ καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸ ἁγίασμά σου τὸ ἔρημον ἕνεκέν σου, Κύριε».* (Δανιήλ θ΄ 17)

Δηλαδή: *«Καί τώρα, Κύριε ὁ Θεός μας, ἄκουσε τήν προσευχή τοῦ δούλου σου καί τίς θερμές ἱκεσίες, πού σοῦ ἀπευθύνει. Ἄς φανεῖ εὐμενές τό πρόσωπό σου πρός τόν ἔρημο ναό σου, ἐξαιτίας σου, Κύριε».*

ζ΄. Ἡ φανέρωση τοῦ Θεοῦ γίνεται ἑορτή.

«Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν· συστήσασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν». (Ψαλμοῦ ριζ΄ (ριη΄) 117, 27)

Δηλαδή: *«Ὁ Θεός καί Κύριός μας μᾶς φώτισε μέ τό φῶς τῆς θείας του παρουσίας· Ὀργανῶστε καί εὐτρεπεῖστε ἑορταστική πομπή, κρατώντας πυκνόφυλλα κλαδιά».*

η΄. Ἡ φανέρωση τοῦ Θεοῦ συνεπάγεται τόν ἀφανισμό κάθε εἰδώλου.

«Ἐπιφανήσεται Κύριος ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν ἐθνῶν» (Σοφονίου β΄ 11).

Δηλαδή: *«Τιμωρός θά ἐμφανισθεῖ ἐνώπιόν τους ὁ Κύριος. Θά ἐξολοθρεύσει ὅλους τούς θεούς τῶν εἰδωλολατρικῶν ἐθνῶν τῆς γῆς. Καί θά ἔλθει ἔπειτα καιρός, κατά τόν ὁποῖο θά προσκυνήσουν αὐτόν ὁ καθένας ἀπό τόν τόπο του σ᾽ ὅλες τίς ἕως τότε εἰδωλολατρικές χῶρες τῆς οἰκουμένης».*

2. Τό δυνατό καί ἀδύνατο τῆς θέας τοῦ Θεοῦ

Ὁ ἀπόστολος καί εὐαγγελιστής Ἰωάννης στό εὐαγγέλιό του διακηρύσσει καί διαβεβαιώνει τό ἀδύνατο τῆς θέας τοῦ Θεοῦ:

«Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε» (Ἰωάννου α΄ 18).

Μάλιστα μέ τόν λόγο αὐτό ἀναφέρεται στό παρελθόν τῆς δικῆς του ἐποχῆς, δηλαδή στήν Παλαιά Διαθήκη.

Ὁμοίως ὁ ἀπόστολος Παῦλος κατηγορηματικά ἀποφαίνεται, ὅτι οὔτε στό παρελθόν οὔτε στό μέλλον ὁ ἄνθρωπος θά δεῖ τόν Θεό:

«Ὃν (τὸν Θεόν) εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται». (Πρός Τιμόθεον Α΄ στ΄ 16).

Δηλαδή: *«Κανένας ἀπό τούς ἀνθρώπους οὔτε τόν εἶδε οὔτε μπορεῖ νά τόν δεῖ»*.

Στίς ἀποστολικές αὐτές φωνές διαπιστώνουμε, ὅτι οἱ θεόπνευστοι ἄνδρες μέ σαφήνεια ὁμολογοῦν τό ἀδύνατον τῆς θέας τοῦ Θεοῦ.

Ὡστόσο ὅμως στήν Παλαιά Διαθήκη μέ σαφήνεια ἐπίσης ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Θεός φανερώθηκε στούς Πατριάρχες, στούς Προφῆτες καί σέ ἄλλους Δίκαιους πού εἶδαν τόν Θεό.

Ἑπομένως ὀφείλουμε νά συμβιβάσουμε τήν ἀντίφαση αὐτή γιά τό θέμα μας.

Στό κεφάλαιο λγ΄ τῆς Ἐξόδου ὁ Μωϋσῆς ἀπευθύνεται στόν Κύριο ἐπικαλούμενος τήν δήλωση τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἔχει τήν εὔνοιά Του καί Τοῦ ζητεῖ:

«Εἰ οὖν εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐμφάνισόν μοι σεαυτὸν γνωστῶς, ἵνα ἴδω σε, ὅπως ἂν ὦ εὑρηκὼς χάριν ἐναντίον σου» (Ἐξόδου λγ΄ 13).

Δηλαδή: *«Ἐάν λοιπόν βρῆκα χάρη ἐνώπιόν σου, φανέρωσε σέ μένα τόν ἑαυτό σου κατά ἕνα τρόπο αἰσθητό, γιά νά*

σέ δῶ μέ τά ἴδια μου τά μάτια καί ἔτσι νά πεισθῶ ὅτι ἔχω βρεῖ χάρη ἐνώπιόν σου».

Στό αἴτημα αὐτό τοῦ Μωϋσῆ ὁ Κύριος ἔδωσε διπλῆ ἀπάντηση.

Πρῶτο εἶπε, ὅτι εἶναι ἀδύνατον ἄνθρωπος νά ἰδεῖ τό πρόσωπό Του καί νά ζήσει. *«Οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται»* (Ἐξόδου λγ΄ 20).

Δηλαδή: *«Δέν θά μπορέσεις νά δεῖς τό πρόσωπό μου· διότι κανείς ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά μέ ἀντικρύσει σ' ὅλη μου τήν δόξα καί νά ζήσει».*

Δεύτερο, ὅτι θά ἱκανοποιήσει κατά ἕνα τρόπο τό αἴτημά του ὑποδεικνύοντάς Του τί πρέπει νά πράξει:

«Καὶ εἶπε Κύριος· ἰδοὺ τόπος παρ' ἐμοί, στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας· ἡνίκα δ' ἂν παρέλθῃ ἡ δόξα μου, καὶ θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας καὶ σκεπάσω τῇ χειρί μου ἐπὶ σέ, ἕως ἂν παρέλθω· καὶ ἀφελῶ τὴν χεῖρα, καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεταί σοι» (Ἐξόδου λγ΄ 21-23).

Δηλαδή: *«Καί συνέχισε ὁ Κύριος· "νά τόπος ἐδῶ κοντά. Στάσου ὄρθιος πάνω σ' αὐτό τόν βράχο. Ὅταν διέρχεται ἡ θεία μου δόξα, θά σέ θέσω στήν ὀπή τοῦ βράχου, θά σκεπάσω μέ τό χέρι μου τό πρόσωπό σου, μέχρι νά περάσω. Θά ἀφαιρέσω τό χέρι μου ἀπό τό πρόσωπό σου καί θά δεῖς τά ὀπίσθιά μου, ἀλλά τό πρόσωπό μου δέν θά τό δεῖς"».*

Ἀπό αὐτό τόν διάλογο προκύπτουν δύο συμπεράσματα:

α΄. Ὅτι ἡ θέα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀδύνατη στόν ἄνθρωπο. Ἡ θεολογία τῶν θεοφόρων Πατέρων θά ἐξηγήσει, ὅτι ἀποκλείεται ἡ θέα ἤ ἡ κοινωνία τῆς θείας φύσεως, τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ ἀπό τόν ἄνθρωπο.

β΄. Ὅτι ὁ ἀθέατος καί ἀόρατος Θεός γίνεται μέ τήν δική Του συγκατάβαση καί μέ προϋποθέσεις πού Ἐκεῖνος θέτει ὁρατός καί μεθεκτός ἀπό τόν ἄνθρωπο.

Ἡ θεολογία τῶν θεοφόρων Πατέρων θά ἐξηγήσει καί πάλι, ὅτι ἀποκαλύπτονται στούς ἀνθρώπους καί θεῶνται καί μετέχωνται ἀπ' αὐτούς οἱ ἄκτιστες θεῖες ἐνέργειες.

Τήν σύνθεση αὐτή ὀφείλουμε στόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, πού συμβίβασε τό «*ἄγνωστον*» καί «*γνωστόν*» τοῦ Θεοῦ, τό «*θεατόν*» καί τό «*ἀθέατον*», τό «*ἀμέθεκτον*» καί τό πραγματικῶς «*μεθεκτόν*» Αὐτοῦ.

«*Ὁρᾶς, λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἀμφότερα ἡμῖν τῶν σεπτῶν θεολόγων παραδεδομένα καί ὡς ἀμέθεκτος ἐστίν ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ καί μεθεκτά πως καί κοινωνοῦμεν τῆς θείας φύσεως καί οὐ κοινωνοῦμεν οὐδαμῶς; Δεῖ οὖν ἀμφότερα ἡμᾶς τηρεῖν καί τίθεσθαι ὡς τῆς εὐσεβείας γνώμας*» (Θεοφάνης κεφ. 13 ἐν Π. Χρήστου «Γρηγορίου Παλαμᾶ, Συγγράμματα» Θεσσαλονίκη τ. 2 σελ. 738, 7-12).

Δηλαδή: «*Διαπιστώνουμε, ὅτι οἱ σεπτοί θεολόγοι μᾶς ἔχουν διδάξει ὡς παράδοση τῆς Ἐκκλησίας δύο πράγματα (φαινομενικῶς ἀλληλοσυγκρουόμενα): ὅτι δηλαδή ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμέθεκτη μέν, ἀλλά κατά ἕνα τρόπο μεθεκτή, καί ὅτι κοινωνοῦμε τῆς θείας φύσεως καί ὅτι δέν κοινωνοῦμε σ' αὐτή καθεαυτή. Ἐμεῖς ἔχουμε ὑποχρέωση νά τίς σεβόμαστε καί τίς δύο αὐτές διδασκαλίες καί νά τίς θεωροῦμε γνώμονα (κριτήριο) εὐσεβείας δηλαδή ὀρθοδόξου φρονήματος*».

Ἡ κοινωνία ἀκτίστου καί κτιστοῦ εἶναι ἀδύνατη. Στό πρόσωπο τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μόνο ἑνώθηκαν οἱ δύο φύσεις θεότητα καί ἀνθρωπότητα.

Σ' αὐτή τήν κοινωνία ἀναφέρεται ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος:

«*Μετέλαβον τῆς εἰκόνος καί οὐκ ἐφύλαξα· μεταλαμβάνει τῆς ἐμῆς σαρκός, ἵνα καί τήν εἰκόνα σώσῃ καί τήν σάρκα ἀθανατίσῃ. Δευτέραν κοινωνεῖ κοινωνίαν, πολύ τῆς προτέρας παραδοξοτέραν· ὅσῳ τότε μέν τοῦ κρείττονος μετέδωκε, νῦν δέ μεταλαμβάνει τοῦ χείρονος. Τοῦτο τοῦ προτέ-*

ρου θεοειδέστερον· τοῦτο τοῖς νοῦν ἔχουσιν ὑψηλότερον» (Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος ΛΗ΄, Εἰς τά Θεοφάνια, εἴτουν γενέθλια τοῦ Σωτῆρος, Β.Ε.Π.Ε.Σ. τ. 60, 69-70).

Δηλαδή: *«Ἔλαβα τήν θεία εἰκόνα καί δέν τήν φύλαξα. Παίρνει τή σάρκα μου, καί γιά νά διατηρήσει τήν εἰκόνα, ἀλλά καί γιά νά κάνει ἀθάνατη τήν σάρκα. Ἔρχεται σέ δεύτερη κοινωνία πολύ πιό παράδοξη ἀπό τήν πρώτη, γιατί, τότε μέν ἔδωσε τό καλύτερο, τώρα δέ παίρνει τό χειρότερο. Αὐτό εἶναι ἀκόμη πιό ταιριαστό τόν Θεό, αὐτό εἶναι, γιά ὅσους διαθέτουν κρίση, ἀκόμη πιό ὑψηλό».*

Ἑπομένως ὁ Θεός μένοντας ἐξ ὁλοκλήρου ἀπρόσιτος κατ' οὐσίαν, μετέχεται ὁλοσχερῶς κατά χάρη.

3. Οἱ Θεοφάνειες

Στήν Παλαιά Διαθήκη θεόπτες ἔγιναν οἱ Δίκαιοι ἄνθρωποι, πού ὁ Θεός ἔκρινε καί ἐπέλεξε γιά νά διακονήσουν στό μυστήριο τῆς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων φανερώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

α΄. Στόν Νῶε

«Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς πρὸς Νῶε· εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτόν, ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον μου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσάγαγε πρὸς σὲ ἑπτὰ ἑπτά, ἄρσεν καὶ θῆλυ, ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο, ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ τῶν καθαρῶν ἑπτὰ ἑπτά, ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο, ἄρσεν καὶ θῆλυ, διαθρέψαι σπέρμα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν» (Γενέσεως ζ΄ 1-3).

Δηλαδή: *«Τότε εἶπε Κύριος ὁ Θεός στόν Νῶε· "Μπές σύ καί ὅλη ἡ οἰκογένειά σου στήν κιβωτό, διότι μόνο ἐσένα μέσα στήν γενεά αὐτή βρῆκα πιστό καί ἐνάρετο ἐνώπιόν μου. Ἀπό τά ζῶα τά καθαρά εἰσάγαγε στήν κιβωτό ἀνά ἑπτά ζεύγη, ἀρσενικό καί θηλυκό· ἀπό δέ τά κτήνη τά μή καθαρά ἀνά δύο ζεύγη ἀρσενικό καί θηλυκό. Ἐπίσης ἀπό τά πτηνά τοῦ οὐρανοῦ τά καθαρά ἀνά ἑπτά ζεύγη, ἀρσενικό καί θηλυκό καί ἀπό ὅλα τά πτηνά τά μή καθαρά ἀνά δύο ζεύγη, ἄρσεν καί θῆλυ, ὥστε νά διατραφοῦν καί σωθοῦν ἀπό τόν κατακλυσμό καί πολλαπλασιασθοῦν κατόπιν σ' ὅλη τήν γῆ».*

«Ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπάγω ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας καὶ ἐξαλείψω πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου πάσης τῆς γῆς. καὶ ἐποίησε Νῶε πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ Κύριος ὁ Θεός» (Γενέσεως ζ΄ 4-5).

Δηλαδή: *«Κάνε σύντομα αὐτό, γιατί μετά ἀπό ἑπτά ἡμέρες θά ἐξαπολύσω κατακλυσμό σ' ὁλόκληρη τήν γῆ γιά σαράντα μερόνυκτα καί θά ἐξαφανίσω ἀπό τό πρόσωπο τῆς γῆς ἀνθρώπους καί ζῶα, τά ὁποῖα εἶχα δημιουργήσει". Καί ἐκτέλεσε ὁ Νῶε ὅλα ὅσα διέταξε καί ὑπέδειξε σ' αὐτόν Κύριος ὁ Θεός».*

«Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς πρὸς Νῶε λέγων· ἔξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ, σὺ καὶ ἡ γυνή σου καὶ οἱ υἱοί σου καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ καὶ πάντα τὰ θηρία, ὅσα ἐστὶ μετὰ σοῦ, καὶ πᾶσα σὰρξ ἀπὸ πετεινῶν ἕως κτηνῶν, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ· καὶ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐξῆλθε Νῶε καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ πάντα τὰ θηρία, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πᾶν πετεινόν, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν, ἐξήλθοσαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. καὶ ᾠκοδόμησε Νῶε

θυσιαστήριον τῷ Κυρίῳ, καὶ ἔλαβεν ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἀνήνεγκεν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ὠσφράνθη Κύριος ὁ Θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς διανοηθείς· οὐ προσθήτω ἔτι καταράσασθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ· οὐ προσθήσω οὖν ἔτι πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν, καθὼς ἐποίησα. πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς, σπέρμα καὶ θερισμός, ψῦχος καὶ καῦμα, θέρος καὶ ἔαρ, ἡμέραν καὶ νύκτα οὐ καταπαύσουσι» (Γενέσεως η΄, 15-22).

Δηλαδή: *«Τότε μίλησε Κύριος ὁ Θεός πρός τόν Νῶε καὶ τοῦ εἶπε· "Βγές ἀπό τήν κιβωτό, ἐσύ μαζί δέ μέ σένα καί ἡ γυναίκα σου καί τά παιδιά σου καί οἱ γυναῖκες τῶν παιδιῶν σου· Βγάλε ἀπό τήν κιβωτό ὅλα τά θηρία ὅσα ὑπάρχουν σ' αὐτή καί κάθε τί ἔμψυχο ἀπό τά πτηνά ἕως τά κτήνη καί κάθε ἑρπετό, πού σύρεται στήν γῆ, ὥστε τίποτε πλέον νά μή μείνει στήν κιβωτό. Αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε σ' ὅλη τήν γῆ". Καί πράγματι βγῆκε ἀπό τήν κιβωτό ὁ Νῶε καί ἡ σύζυγός του, τά παιδιά του καί οἱ γυναῖκες τῶν παιδιῶν του μαζί μέ αὐτόν. Βγῆκαν ἐπίσης ἀπό τήν κιβωτό ὅλα τά θηρία καί ὅλα τά κτήνη καί κάθε πτηνό καί κάθε ἑρπετό, πού κινεῖται στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, κατά τό εἶδος τους. Καί ἔκτισε ὁ Νῶε θυσιαστήριο γιά νά ἐκφράσει εὐγνωμοσύνη καί δοξολογία πρός τόν Κύριο. Πῆρε δέ καί πρόσφερε θυσία ὁλοκαυτώματος πρός τόν Θεό ἀπό ὅλα τά καθαρά κτήνη καί ἀπό ὅλα τά καθαρά πτηνά. Ὁ δέ Θεός ὀσφράνθηκε τήν εὐώδη ὀσμή τῆς εὐχαριστήριας θυσίας καί ἀφοῦ σκέφθηκε εἶπε· "δέν θά καταρασθῶ πλέον τήν γῆ ἐξ αἰτίας τῶν πονηρῶν ἔργων τῶν ἀνθρώπων, μολονότι ἡ καρδιά τοῦ κάθε ἀνθρώπου ρέπει καί εἶναι προσηλωμένη ἐπιμελῶς στό πονηρό ἀπό τήν νεότητά του. Δέν θά πλήξω καί δέν θά καταστρέψω ἄλλη φο-*

ρά κάθε ζωντανή ὕπαρξη στήν γῆ μέ κατακλυσμό, ὅπως ἔκανα τώρα. Ἐφ' ὅσον θά ὑπάρχει ἡ γῆ, δέν θά παύσουν νά ὑπάρχουν σπορά καί θερισμός, κρύο καί ζέστη, ἄνοιξη καί θέρος, ἡμέρα καί νύκτα».

«Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Νῶε· τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης, ἧς διεθέμην ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ἀνὰ μέσον πάσης σαρκός, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς» (Γενέσεως θ΄ 17-19).

Δηλαδή: *«Εἶπε ἀκόμη ὁ Θεός στόν Νῶε· "λοιπόν αὐτό τό οὐράνιο τόξο εἶναι τό αἰώνιο σημεῖο τῆς συμφωνίας, τήν ὁποία ἔκαμα μεταξύ ἐμοῦ καί παντός ζωϊκοῦ ὀργανισμοῦ στήν γῆ καί τῆς ὑποσχέσεώς μου ὅτι δέν θά στείλω πλέον κατακλυσμό στήν γῆν».*

β΄. Στόν Ἀβραάμ

«Ὁ δὲ Θεὸς εἶπε τῷ Ἄβραμ μετὰ τὸ διαχωρισθῆναι τὸν Λὼτ ἀπ' αὐτοῦ· ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἴδε ἀπὸ τοῦ τόπου, οὗ νῦν σύ εἶ, πρὸς βορρᾶν καὶ λίβα καὶ ἀνατολὰς καὶ θάλασσαν· ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν, ἣν σὺ ὁρᾷς, σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος. καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς· εἰ δύναταί τις ἐξαριθμῆσαι τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμηθήσεται. ἀναστὰς διόδευσον τὴν γῆν εἴς τε τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ πλάτος, ὅτι σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἀποσκηνώσας Ἄβραμ, ἐλθὼν κατῴκησε παρὰ τὴν δρῦν τὴν Μαμβρῆ, ἣ ἦν ἐν Χεβρών, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Κυρίῳ» (Γενέσεως ιγ΄, 14-18).

Δηλαδή: *«Ἀφοῦ ὁ Λώτ, ἰδιοτελῶς σκεπτόμενος, χωρίσθηκε ἀπό τόν Ἀβραάμ, εἶπε ὁ Θεός στόν πράο καί μεγαλόκαρδο Ἀβραάμ· "σήκωσε τά βλέμματά σου, δές ὁλόγυρα ἀπό τόν τόπο ὅπου τώρα βρίσκεσαι, πρός Βορρᾶ καί Νότο, πρός τήν Ἀνατολή καί τήν Δύση, γιατί ὅλη αὐτή τήν γῆ, τήν ὁποία*

βλέπεις, θά τήν δώσω σέ σένα καί στούς ἀπογόνους σου στούς αἰῶνες. Καί θά πληθύνω τούς ἀπογόνους σου σάν τήν ἄμμο τῆς γῆς. Ἐάν κανείς μπορεῖ νά μετρήσει τήν ἄμμο τῆς θάλασσας θά μπορεῖ νά μετρήσει καί τούς δικούς σου ἀπογόνους. Σήκω, πέρασε τήν χώρα αὐτή κατά μῆκος καί κατά πλάτος, γιά νά τήν γνωρίσης καλά, γιατί σέ σένα καί στούς ἀπογόνους σου θά τήν δώσω ὡς παντοτεινή κατοικία σας''. Ἔπειτα ἀπό αὐτά ὁ Ἀβραάμ σήκωσε τήν σκηνή του, πῆρε τά ὑπάρχοντά του καί ἦρθε νά ἐγκατασταθεῖ κοντά στήν δρῦ Μαμβρή, ἡ ὁποία βρίσκεται στήν Χεβρώνα, ἐκεῖ καί ἔκτισε θυσιαστήριο πρός τιμή τοῦ Κυρίου».

«Ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῇ, καθημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας. ἀναβλέψας δέ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδε, καὶ ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ἰδὼν προσέδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπε· Κύριε, εἰ ἄρα εὗρον χάριν ἐναντίον σου, μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου· ληφθήτω δὴ ὕδωρ, καὶ νιψάτωσαν τοὺς πόδας ὑμῶν, καὶ καταψύξατε ὑπὸ τὸ δένδρον· καὶ λήψομαι ἄρτον, καὶ φάγεσθε, καὶ μετὰ τοῦτο παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, οὗ ἕνεκεν ἐξεκλίνατε πρὸς τὸν παῖδα ὑμῶν. καὶ εἶπαν· οὕτω ποίησον, καθὼς εἴρηκας. καὶ ἔσπευσεν Ἀβραὰμ ἐπὶ τὴν σκηνὴν πρὸς Σάῤῥαν καὶ εἶπεν αὐτῇ· σπεῦσον καὶ φύρασον τρία μέτρα σεμιδάλεως καὶ ποίησον ἐγκρυφίας. καὶ εἰς τὰς βόας ἔδραμεν Ἀβραὰμ καὶ ἔλαβεν ἁπαλὸν μοσχάριον καὶ καλὸν καὶ ἔδωκε τῷ παιδί, καὶ ἐτάχυνε τοῦ ποιῆσαι αὐτό. ἔλαβε δὲ βούτυρον, καὶ γάλα, καὶ τὸ μοσχάριον ὃ ἐποίησε, καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον· αὐτὸς δὲ παρειστήκει αὐτοῖς ὑπὸ τὸ δένδρον» (Γενέσεως ιη΄ 1-8).

Δηλαδή: *«Φανερώθηκε ὁ Θεός στόν Ἀβραάμ, πού ἦταν κοντά στήν δρῦ Μαμβρή καί καθόταν στήν θύρα τῆς σκηνῆς*

του κατά τόν Νότο. Ἐσήκωσε τά μάτια του ὁ Ἀβραάμ καί εἶδε ξαφνικά τρεῖς ἄνδρες ὄρθιους ἀπέναντί του. Ἀμέσως ἔτρεξε νά τούς συναντήσει ἀπό τήν θύρα τῆς σκηνῆς του, τούς προσκύνησε ἕως τό ἔδαφος. Καί εἶπε· "Κύριε, ἐάν τυχόν βρῆκα χάρη ἐνώπιόν σου, σέ παρακαλῶ μή καταφρονήσεις τόν δοῦλο σου· ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ, λοιπόν, νά φέρω νερό καί οἱ δοῦλοι μου νά πλύνουν τά πόδια σας, καί νά δροσισθεῖτε κάτω ἀπό τό δένδρο. Ἐγώ δέ θά ἑτοιμάσω καί θά σᾶς φέρω φαγητό, γιά νά φᾶτε, ἔπειτα δέ θά συνεχίσετε τόν δρόμο σας, διότι γι' αὐτό φθάσατε σέ μένα, τόν δοῦλο σας, γιά νά μοῦ κάνετε τήν τιμή νά σᾶς περιποιηθῶ". Ἐκεῖνοι δὲ εἶπαν· "κάμε ὅπως εἶπες". Ἔτρεξε ὁ Ἀβραάμ στήν σκηνή, ὅπου βρισκόταν ἡ Σάρρα καί τῆς εἶπε· "τρέξε καί ζύμωσε τρία μέτρα σιμιγδάλι καί κάνε λαγάνες στήν φωτιά". Ἔτρεξε δέ ἐκεῖ, πού ἔβοσκαν τά βόδια του, πῆρε τρυφερὸ καί παχύ μοσχάρι καί τό ἔδωσε στόν ὑπηρέτη, ὁ ὁποῖος ἔσπευσε νά τό ἑτοιμάσει. Ἔπειτα ἀπό λίγη ὥρα ἔλαβε ὁ Ἀβραάμ βούτυρο καί γάλα καί τό μοσχάρι, τό ὁποῖο ἔψησε ὁ ὑπηρέτης, παρέθεσε αὐτά στούς ξένους καί ἔφαγαν. Αὐτός δέ στεκόταν ὄρθιος πλησίον αὐτῶν κάτω ἀπό τό δένδρο».

γ΄. Στόν Ἰακώβ

«Καὶ ἐξῆλθεν Ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου καὶ ἐπορεύθη εἰς Χαρράν. καὶ ἀπήντησε τόπῳ καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ· ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος· καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. καὶ ἐνυπνιάσθη, καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτῆς. ὁ δὲ Κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς καὶ εἶπεν· ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ· μὴ φοβοῦ· ἡ γῆ, ἐφ' ἧς

σὺ καθεύδεις ἐπ᾽ αὐτῆς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματί σου. καὶ ἔσται τὸ σπέρμα σου ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς καὶ πλατυνθήσεται ἐπὶ θάλασσαν καὶ ἐπὶ λίβα καὶ ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἐπ᾽ ἀνατολάς, καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου. καὶ ἰδοὺ ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ διαφυλάσσων σε ἐν τῇ ὁδῷ πάσῃ, οὗ ἂν πορευθῇς, καὶ ἀποστρέψω σε εἰς τὴν γῆν ταύτην, ὅτι οὐ μή σε ἐγκαταλίπω, ἕως τοῦ ποιῆσαί με πάντα ὅσα ἐλάλησά σοι. καὶ ἐξηγέρθη Ἰακὼβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ εἶπεν· ὅτι ἔστι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. καὶ ἐφοβήθη καὶ εἶπεν· ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ᾽ ἢ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ» (Γενέσεως κη΄ 10-17).

Δηλαδή: *«Ὁ Ἰακώβ ἔφυγε ἀπό τό πηγάδι τοῦ Ὄρκου καί κατευθύνθηκε πρός τή Χαρράν. Ἔφτασε, λοιπόν, σέ ἕνα τόπο καί ἔμεινε νά κοιμηθεῖ ἐκεῖ, γιατί βασίλευε ὁ ἥλιος. Πῆρε καί ἔβαλε γιά προσκέφαλο μία ἀπό τίς πέτρες τοῦ τόπου καί κοιμήθηκε στό μέρος ἐκεῖνο. Στόν ὕπνο του εἶδε μία σκάλα στηριγμένη στήν γῆ, πού ἡ ἀπό πάνω ἄκρη της ἔφτανε ὥς τόν οὐρανό. Οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαιναν καί κατέβαιναν πάνω σ᾽ αὐτή. Ὁ Κύριος, πού ἀκουμποῦσε πάνω στή σκάλα, εἶπε: "Ἐγώ εἶμαι ὁ Θεός τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ προπάτορά σου, καί ὁ Θεός τοῦ Ἰσαάκ. Μή φοβᾶσαι. Τή γῆ, πού πάνω της κοιμᾶσαι, θά στή δώσω σ᾽ ἐσένα καί στούς ἀπογόνους σου. Πλῆθος θά εἶναι οἱ ἀπόγονοί σου, ὅπως οἱ κόκκοι τῆς σκόνης στή γῆ. Θά ἁπλωθοῦν στά Δυτικά, στά Νότια, στά Βόρεια καί στ᾽ Ἀνατολικά, καί μέσα ἀπό ἐσένα καί τούς ἀπογόνους σου θά ἔρθει ἡ εὐλογία σέ ὅλες τίς φυλές τῆς γῆς. Ἐγώ εἶμαι μαζί σου γιά νά σέ προστατεύω ὅποιον δρόμο καί νά πάρεις, καί θά σέ φέρω πίσω στή χώρα αὐτή. Γιατί δέν θά σ᾽ ἐγκαταλείψω ὥσπου νά πραγματοποιήσω ὅλα ὅσα σοῦ ὑποσχέθηκα".*

Ὁ Ἰακώβ ξύπνησε καί εἶπε: "Ὁ Κύριος βρίσκεται σ᾽ αὐτόν τόν τόπο, κι ἐγώ δέν τό ἤξερα". Ἔνιωσε φόβο καὶ

εἶπε: "Πόσο δέος προκαλεῖ αὐτός ὁ τόπος!" Δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι ὁ "οἶκος" τοῦ Θεοῦ καί αὐτή νά εἶναι ἡ "πύλη" τοῦ οὐρανοῦ».

«Εἶπε δὲ ὁ Θεὸς πρὸς Ἰακώβ· ἀναστὰς ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον Βαιθὴλ καὶ οἴκει ἐκεῖ καὶ ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ τῷ ὀφθέντι σοι ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν σε ἀπὸ προσώπου Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. εἶπε δὲ Ἰακὼβ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ· ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους τοὺς μεθ' ὑμῶν ἐκ μέσου ὑμῶν καὶ καθαρίσθητε καὶ ἀλλάξατε τὰς στολὰς ὑμῶν, καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς Βαιθὴλ καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὃς ἦν μετ' ἐμοῦ καὶ διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἐπορεύθην. καὶ ἔδωκαν τῷ Ἰακὼβ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, οἳ ἦσαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν, καὶ κατέκρυψεν αὐτὰ Ἰακὼβ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν Σικίμοις καὶ ἀπώλεσαν αὐτὰ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐξῆρεν Ἰσραὴλ ἐκ Σικίμων, καὶ ἐγένετο φόβος Θεοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῶν, καὶ οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. ἦλθε δὲ Ἰακὼβ εἰς Λουζά, ἥ ἐστιν ἐν γῇ Χαναάν, ἥ ἐστι Βαιθήλ, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαός, ὃς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου Βαιθήλ. ἐκεῖ γὰρ ἐφάνη αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἀπέθανε δὲ Δεβῶρα ἡ τροφὸς Ῥεβέκκας καὶ ἐτάφη κατώτερον Βαιθὴλ ὑπὸ τὴν βάλανον, καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα αὐτῆς Βάλανος πένθους. Ὤφθη δὲ ὁ Θεὸς τῷ Ἰακὼβ ἔτι ἐν Λουζᾷ, ὅτε παρεγένετο ἐκ Μεσοποταμίας τῆς Συρίας, καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ Θεός. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός· τὸ ὄνομά σου οὐ κληθήσεται ἔτι Ἰακώβ, ἀλλ' Ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσραήλ. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἐγὼ ὁ Θεός σου· αὐξάνου καὶ πληθύνου· ἔθνη καὶ συναγωγαὶ ἐθνῶν ἔσονται ἐκ σοῦ, καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος

σου ἐξελεύσονται. καὶ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ, σοὶ δέδωκα αὐτήν· σοὶ ἔσται, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ δώσω τὴν γῆν ταύτην. ἀνέβη δὲ ὁ Θεὸς ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐκ τοῦ τόπου, οὗ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν Ἰακὼβ στήλην ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ ὁ Θεός, στήλην λιθίνην, καὶ ἔσπεισεν ἐπ᾽ αὐτὴν σπονδὴν καὶ ἐπέχεεν ἐπ᾽ αὐτὴν ἔλαιον. καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ ἐκεῖ ὁ Θεός, Βαιθήλ» (Γενέσεως λε΄ 1-15).

Δηλαδή: *«Εἶπε τότε ὁ Θεός πρός τόν Ἰακώβ· "σήκω καί πήγαινε στόν τόπο Βαιθήλ, μένε ἐκεῖ καί οἰκοδόμησε θυσιαστήριο στόν Θεό, ὁ Ὁποῖος σοῦ παρουσιάσθηκε ἐκεῖ, ὅταν φοβισμένος ἔφευγες ἀπό τόν ἀδελφό σου τόν Ἠσαῦ γιά τήν Χαρράν". Ὁ δέ Ἰακώβ, ἐφ᾽ ὅσον σύμφωνα μέ τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ θά μετέβαινε στόν ἱερό ἐκεῖνο τόπο, εἶπε σ᾽ ὅλα τά μέλη τῆς οἰκογένειάς του καί σ᾽ ὅλους ὅσοι ἦταν μαζί του· "πετάξτε τά εἴδωλα τῶν ξένων θεῶν, πού ἔχετε μαζί σας, πλυθεῖτε καί ἀγνιστῆτε, ἀλλάξτε τά ἐνδύματά σας, καί κατόπιν ἄς ξεκινήσουμε νά μεταβοῦμεν στήν Βαιθήλ. Ἐκεῖ ἄς κτίσουμε θυσιαστήριο πρός τιμή τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἄκουσε τήν προσευχή μου κατά τήν ἡμέρα τῆς θλίψεώς μου, ὅταν δραπέτης ἔφυγα γιά τήν Χαρράν καί ὁ ὁποῖος ἦταν μαζί μου καί μέ διεφύλαξε σ᾽ ὅλο τό ταξίδι μου". Ἔδωσαν στόν Ἰακώβ οἱ οἰκεῖοι του τά εἴδωλα τῶν ξένων θεῶν, πού εἶχαν στά χέρια τους, καί τά σκουλαρίκια τους μέ τίς εἰδωλολατρικές μορφές, πού ἐκρέμονταν στά αὐτιά τους. Ὁ δέ Ἰακώβ τά ἔχωσε καί τά ἀπέκρυψε σέ κάποια τερέβινθο, πού ὑπῆρχε στήν Συχέμ, καί τά ἐξαφάνισε, ὥστε νά μή ἔχουν ἀνευρεθεῖ μέχρι τήν ἡμέρα αὐτή. Ἀναχώρησε ὁ Ἰακώβ ἀπό τήν Συχέμ καί φόβος Θεοῦ κατέλαβε τούς κατοίκους τῶν γύρω ἀπό τήν Συχέμ πόλεων καί δέν τόλμησαν νά καταδιώξουν τόν Ἰακώβ καί τούς ἀνδρώπους του γιά τήν σφαγή τῶν ἀνδρῶν τῆς Συχέμ καί γιά τήν λεηλασία. Ἔφθασε ὁ Ἰακώβ*

καί ὅλος ὁ λαός, πού βρίσκοταν μαζί του, στήν Λουζά τῆς Χαναάν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ αὐτή μέ τήν Βαιθήλ. Ἔχτισε ἐκεῖ θυσιαστήριο καί ἐκάλεσε τό ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου Βαιθήλ, διότι ἐκεῖ εἶχε παρουσιασθεῖ σ' αὐτόν ὁ Θεός, ὅταν αὐτός φοβισμένος ἔφευγε ἀπό τόν ἀδελφό του τόν Ἡσαῦ. Πέθανε δέ ἐκεῖ ἡ Δεβώρα, ἡ τροφός τῆς Ρεβέκκας, καί τάφηκε παρακάτω ἀπό τήν Βαιθήλ, κάτω ἀπό μία βαλανιδιά. Ὁ Ἰακώβ ὀνόμασε τό σημεῖο ἐκεῖνο "Βαλανιδιά πένθους". Παρουσιάσθηκε δέ ὁ Θεός στόν Ἰακώβ καί πάλι στήν Λουζά τώρα, πού εἶχε ἐπιστρέψει ἀπό τήν Μεσοποταμία τῆς Συρίας, καί τόν εὐλόγησε. Εἶπε δέ πρός αὐτόν ὁ Θεός· "τό ὄνομά σου δέν θά λέγεται πλέον Ἰακώβ, ἀλλά θά ὀνομασθεῖς Ἰσραήλ". Καί κάλεσε τό ὄνομα αὐτοῦ Ἰσραήλ. Εἶπε δέ πρός αὐτόν πάλι ὁ Θεός· "ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεός σου, σοῦ δίδω τήν εὐλογία μου· νά αὐξάνεσαι καί νά πληθύνεσαι. Ἔθνη καί ὁμάδες ἐθνῶν θά προέλθουν ἀπό σένα, καί βασιλεῖς θά ἐκλεχθοῦν ἀπό τήν ὀσφύ σου. Τήν χώρα αὐτή, τήν ὁποία ἔδωσα στόν Ἀβραάμ καί τόν Ἰσαάκ, τήν ἔχω δώσει καί σέ σένα. Δική σου θά εἶναι. Καί ὕστερα ἀπό σένα θά τήν δώσω στούς ἀπογόνους σου". Μετά τήν ἐμφάνιση αὐτή ἔφυγε ὁ Θεός ἀπό τόν τόπο ἐκεῖνο, πού μίλησε μέ τόν Ἰακώβ. Ὁ Ἰακώβ ἔστησε μία πέτρινη στήλη στόν τόπο ἐκεῖνο, πού μίλησε μέ αὐτόν ὁ Θεός, πρόσφερε θυσία κρασιοῦ καί ἔχυσε ἐπάνω σ' αὐτή λάδι, γιά νά τήν καθιερώσει πρός τόν Θεό. Ὀνόμασε δέ τό μέρος ἐκεῖνο, στό ὁποῖο μίλησε πρός αὐτόν ὁ Θεός, "Βαιθήλ"».

Ὁ Ἰακώβ μετά τήν ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ λέγει:

«Εἶδον γὰρ Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή» (Γενέσεως λβ΄ 30).

Δηλαδή: *«Εἶδα τόν Θεό πρόσωπο μέ πρόσωπο καί παρ' ὅλο τοῦτο σώθηκε ἡ ζωή μου καί δέν πέθανα».*

δ΄. Στόν Μωϋσῆ ἐν τῇ βάτῳ

«Καὶ Μωϋσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα Ἰοδὸρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως Μαδιὰμ καὶ ἤγαγε τὰ πρόβατα ὑπὸ τὴν ἔρημον καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τοῦ βάτου, καὶ ὁρᾷ ὅτι ὁ βάτος καίεται πυρί, ὁ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο. εἶπε δὲ Μωϋσῆς· παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα τοῦτο, ὅτι οὐ κατακαίεται ὁ βάτος. ὡς δὲ εἶδε Κύριος ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ Κύριος ἐκ τοῦ βάτου λέγων· Μωϋσῆ, Μωϋσῆ. ὁ δὲ εἶπε· τί ἐστι; ὁ δὲ εἶπε· μή ἐγγίσῃς ὧδε. λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστί. καὶ εἶπεν· ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ πατρός σου, Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ Θεὸς Ἰακώβ. ἀπέστρεψε δὲ Μωϋσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Ἐξόδου γ΄ 1-6).

Δηλαδή: *«Ὁ Μωϋσῆς ποίμαινε τά πρόβατα τοῦ πεθεροῦ του Ἰοδόρ, τοῦ ἱερέως τῆς χώρας Μαδιάμ καί ἔφερε αὐτά κάποτε πέρα ἀπό τήν ἔρημο στό ὄρος Χωρήβ. Ἐκεῖ φανερώθηκε πρός αὐτόν ἄγγελος Κυρίου σέ φλόγα φωτιᾶς, ἡ ὁποία ἔβγαινε ἀπό τήν βάτο. Παραδόξως ἡ βάτος ἐκείνη φλεγόταν, ἄλλα δέν καιγόταν. Βλέποντας τοῦτο ὁ Μωϋσῆς εἶπε· "ἄς πλησιάσω ἐκεῖ νά δῶ τό θαυμαστό τοῦτο φαινόμενο τῆς βάτου, ἡ ὁποία φλέγεται ἀλλά δέν καίγεται". Ὅταν ὁ Κύριος εἶδε ὅτι ὁ Μωϋσῆς πλησιάζει νά δεῖ τό φαινόμενο, φώναξε αὐτόν ἀπό τήν βάτο, λέγοντας· "Μωϋσῆ, Μωϋσῆ"! Ἐκεῖνος εἶπε· "Τί εἶναι; Τί συμβαίνει;" Ὁ Θεός ἀπάντησε· "Μή πλησιάσης ἐδῶ· λῦσε καί βγάλε τά παπούτσια σου, γιατί ὁ τόπος, πού στέκεσαι, εἶναι γῆ ἁγία". Καί πρόσθεσε στήν συνέχεια· "ἐγώ εἶμαι ὁ Θεός τοῦ πατέρα σου, ὁ Θεός τοῦ Ἀβραάμ, ὁ Θεός τοῦ Ἰσαάκ καί ὁ Θεός τοῦ Ἰακώβ". Γεμάτος ἱερό δέος ὁ Μωϋσῆς γύρισε ἀλλοῦ τό πρόσωπο, γιατί*

ἀπό φόβο καί σεβασμό δέν τόλμησε νά ρίξει τά βλέμματά του πρός τόν Θεόν, πού ἦταν ἐνώπιόν του».

ε΄. Στόν Μωϋσῆ στήν κορυφή τοῦ Σινᾶ ἐν τῇ νεφέλῃ

«Καὶ ἀνέβη Μωϋσῆς καὶ Ἰησοῦς εἰς τό ὄρος, καί ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος. καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἓξ ἡμέρας· καὶ ἐκάλεσε Κύριος τὸν Μωϋσῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐκ μέσου τῆς νεφέλης. τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης Κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ εἰσῆλθε Μωϋσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας» (Ἐξόδου κδ΄ 15-18).

Δηλαδή: *«Ὁ Μωϋσῆς καί ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἀνέβηκαν στό ὄρος καί ἡ νεφέλη σκέπασε αὐτό. Κατέβηκε σάν λάμψη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ στό ὄρος Σινᾶ καί σκέπασε αὐτό ἡ νεφέλη ἐπί ἕξι ἡμέρες. Τήν ἑβδόμη ἡμέρα ὁ Κύριος μέσα ἀπό τήν νεφέλη ἐκάλεσε τόν Μωϋσῆ. Τό εἶδος τῆς δόξης τοῦ Κυρίου ἦταν σάν φωτιὰ πού ἐκπέμπει συνεχῶς φλόγες πάνω στήν κορυφή τοῦ ὄρους, ὁρατό ἀπό ὅλους τούς Ἰσραηλίτες. Ὁ Μωϋσῆς, κατόπιν τῆς προσκλήσεως τοῦ Θεοῦ, μπῆκε μέσα στήν νεφέλη, ἀνέβηκε στό ὑψηλότερο σημεῖο τοῦ ὄρους καί ἦταν ἐκεῖ σάραντα μερόνυκτα».*

στ΄. Ἡ Θεοφάνεια στό Σινᾶ

«Καὶ ἐξήγαγε Μωϋσῆς τὸν λαὸν εἰς συνάντησιν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς παρεμβολῆς, καὶ παρέστησαν ὑπὸ τὸ ὄρος. τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ᾽ αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν πυρί, καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς ὡσεὶ καπνὸς καμίνου, καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα· ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλ-

πιγγος προβαίνουσαι ἰσχυρότεραι σφόδρα· Μωϋσῆς ἐλάλει, ὁ δὲ Θεὸς ἀπεκρίνατο αὐτῷ φωνῇ· κατέβη δὲ Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους· καὶ ἐκάλεσε Κύριος Μωϋσῆν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἀνέβη Μωϋσῆς. καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Μωϋσῆν λέγων· καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ, μή ποτε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν Θεὸν κατανοῆσαι καὶ πέσωσιν ἐξ αὐτῶν πλῆθος· καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἁγιασθήτωσαν, μή ποτε ἀπαλλάξῃ ἀπ᾽ αὐτῶν Κύριος. καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν Θεόν· οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς προσαναβῆναι πρὸς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ· σὺ γὰρ διαμεμαρτύρησαι ἡμῖν λέγων· ἀφόρισαι τὸ ὄρος καὶ ἁγίασαι αὐτό. εἶπε δὲ αὐτῷ Κύριος· βάδιζε, κατάβηθι καὶ ἀνάβηθι σὺ καὶ Ἀαρὼν μετὰ σοῦ· οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς μὴ βιαζέσθωσαν ἀναβῆναι πρὸς τὸν Θεόν, μή ποτε ἀπολέσῃ ἀπ᾽ αὐτῶν Κύριος. κατέβη δὲ Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαὸν καὶ εἶπεν αὐτοῖς» (Ἐξόδου ιθ΄ 17-25).

Δηλαδή: *«Ἔδωσε ἐντολή ὁ Μωϋσῆς στόν ἰσραηλιτικό λαό νά βγεῖ ἀπό τήν κατασκήνωσή του γιά νά συναντήσει τόν Θεό. Βγῆκαν πράγματι καί σταμάτησαν ὄρθιοι στούς πρόποδες τοῦ ὄρους. Τό ὄρος Σινᾶ κάπνιζε ὅλο, γιατί σάν φωτιά εἶχε καταβεῖ πάνω σ᾽ αὐτό ὁ Θεός. Ἀνέβαινε ὁ καπνός πυκνός ὅπως ὁ καπνός τῆς ἀσβεστοκαμίνου. Ὁ ἰσραηλιτικός λαός κυριεύθηκε ἀπό κατάπληξη καί δέος πολύ. Οἱ ἦχοι τῶν σαλπίγγων γίνονταν ὅλο καί δυνατώτεροι. Κατά τήν ὥρα αὐτή ὁ Μωϋσῆς ρώτησε τόν Θεό καί ὁ Θεός ἀποκρίθηκε πρός αὐτόν μέ φωνή. Ὁ Κύριος κατέβηκε στήν κορυφήν τοῦ ὄρους Σινᾶ. Κάλεσε τόν Μωϋσῆ στήν κορυφή τοῦ ὄρους καί ὁ Μωϋσῆς ἀνέβηκε. Εἶπε πρός αὐτόν ὁ Θεός· "κατέβα καί ἔντονα πές στόν λαό νά μή πλησιάσουν, γιά νά δοῦν τόν Θεό, καί ὅτι ἄν παρακούσουν, θά φονευθοῦν πολλοί ἀπό αὐτούς. Καί οἱ ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι πλησιάζουν τόν Θεό καί ὑπηρετοῦν αὐτόν, ἄς καθαρισθοῦν ψυχικά καί σωματικά γιά νά μή ἀφαιρέσει καί ἀπό αὐτούς τήν ζωή ἄν τόν παρακούσουν". Ὁ Μωϋσῆς*

εἶπε πρός τόν Θεό· "ὁ λαός ὑπακούοντας στήν ἐντολή σου, δέν θά ἀνέβει στό ὄρος Σινᾶ· γιατί σύ ρητά μᾶς ἔχεις διατάξει, χώρισε τόν λαό ἀπό τό ὄρος καί κήρυξε αὐτό ἅγιο καί ἄβατο". Εἶπε σ' αὐτόν ὁ Κύριος· "πήγαινε, κατέβα ἀπό τό ὄρος καί ἀνέβα πάλι ἔχοντας μαζί σου καί τόν Ἀαρών. Οἱ ἱερεῖς καί ὁ λαός ἄς μή βιασθοῦν νά ἀνεβοῦν πρός τόν Θεό, γιά νά μή τούς ἐξολοθρεύσει ὁ Κύριος". Ὁ Μωϋσῆς κατέβηκε, ἦρθε πρός τόν λαό καί διαβίβασε σ' αὐτούς τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ».

ζ'. Ὁ δεδοξασμένος Μωϋσῆς

«Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· γράψον σεαυτῷ τὰ ῥήματα ταῦτα· ἐπὶ γὰρ τῶν λόγων τούτων τέθειμαί σοι διαθήκην καὶ τῷ Ἰσραήλ. καὶ ἦν ἐκεῖ Μωϋσῆς ἐναντίον Κυρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· ἄρτον οὐκ ἔφαγε καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε· καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα ταῦτα τῆς διαθήκης, τοὺς δέκα λόγους. ὡς δὲ κατέβαινε Μωϋσῆς ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ αἱ δύο πλάκες ἐπὶ τῶν χειρῶν Μωϋσῆ· καταβαίνοντος δὲ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὄρους, Μωϋσῆς οὐκ ᾔδει ὅτι δεδόξασται ἡ ὄψις τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν αὐτῷ. καὶ εἶδεν Ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραὴλ τὸν Μωϋσῆν καὶ ἦν δεδοξασμένη ἡ ὄψις τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν ἐγγίσαι αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς Μωϋσῆς, καὶ ἐπεστράφησαν πρὸς αὐτὸν Ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς, καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς Μωϋσῆς. καὶ μετὰ ταῦτα προσῆλθον πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς πάντα, ὅσα ἐνετείλατο Κύριος πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ. καὶ ἐπειδὴ κατέπαυσε λαλῶν πρὸς αὐτούς, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κάλυμμα. ἡνίκα δ' ἂν εἰσεπορεύετο Μωϋσῆς ἔναντι Κυρίου λαλεῖν αὐτῷ, περιῃρεῖτο

τὸ κάλυμμα ἕως τοῦ ἐκπορεύεσθαι. καὶ ἐξελθὼν ἐλάλει πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ Κύριος, καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον Μωϋσέως ὅτι δεδόξασται, καὶ περιέθηκε Μωϋσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ, ἕως ἂν εἰσέλθῃ συλλαλεῖν αὐτῷ» (Ἐξόδου λδ΄ 27-35).

Δηλαδή: *«Ὁ Κύριος εἶπε στόν Μωϋσῆ· "γράψε ἐσύ ὁ ἴδιος τά λόγιά μου αὐτά. Γιατί στά λόγια μου αὐτά συνάπτω συμφωνία μέ σένα καί μέ τόν ἰσραηλιτικό λαό". Ὁ Μωϋσῆς* ἔμεινε ἐκεῖ στήν κορυφή τοῦ ὄρους Σινᾶ σαράντα μερόνυκτα. *Οὔτε ψωμί ἔφαγε οὔτε νερό ἔπινε. Ἔγραψε πάνω στίς πλάκες τούς λόγους αὐτούς τῆς συμφωνίας τοῦ Θεοῦ καί τοῦ Ἰσραήλ, τόν Δεκάλογο. Ὅταν κατέβηκε ὁ Μωϋσῆς ἀπό τό ὄρος κρατοῦσε στά χέρια του τίς δύο πλάκες. Κατεβαίνοντας ἀπό τό ὄρος δέν γνώριζε ὅτι τό πρόσωπό του εἶχε ἀποκτήσει κάποια θεία λάμψη, τήν ὁποία ἔλαβε καθώς μιλοῦσε πρός αὐτόν ὁ Θεός. Ὁ Ἀαρών ὅμως καί ὅλοι οἱ πρεσβύτεροι τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ εἶδαν, ὅτι ἡ ὄψη τοῦ προσώπου τοῦ Μωϋσέως ἦταν λαμπρά καί ἀκτινοβολοῦσε καί φοβήθηκαν νά τόν πλησιάσουν. Ὁ Μωϋσῆς τούς κάλεσε καί πλησίασαν πρός αὐτόν ὁ Ἀαρών καί ὅλοι οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ, πρός τούς ὁποίους καί μίλησε ὁ Μωϋσῆς. Κατόπιν ἦρθαν πρός τόν Μωϋσῆ ὅλοι οἱ Ἰσραηλίτες καί ἀνακοίνωσε σ' αὐτούς ὅλα ὅσα εἶχε διατάξει ὁ Κύριος πρός αὐτόν στό ὄρος Σινᾶ. Ὅταν σταμάτησε νά μιλάει πρός αὐτούς, ἔβαλε κάλυμμα στό πρόσωπό του. Ὅσες ὅμως φορές ὁ Μωϋσῆς προσερχόταν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, γιά νά μιλήσει πρός αὐτόν, ἀφαιροῦσε τό κάλυμμα τοῦ προσώπου μέχρι τῆς στιγμῆς, πού ἐξερχόταν ἀπό τόν Κύριο. Ἐξερχόμενος ἀνακοίνωνε σ' ὅλους τούς Ἰσραηλίτες, ὅσες ἐντολές ἔδινε σ' αὐτόν ὁ Θεός. Ἔβλεπαν οἱ Ἰσραηλίτες ὅτι τό πρόσωπο τοῦ Μωϋσῆ ἀκτινοβολοῦσε. Ὁ Μωϋσῆς περιέβαλλε μέ κάλυμμα τό πρόσωπό του, μέχρις ὅτου ἐπέστρεφε πρός τόν Κύριο, γιά νά συνομιλεῖ μέ αὐτόν».*

Τό κείμενο τῆς Ἐξόδου εἶναι σαφές καί ἀναφέρει ὅτι:

«Ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον» (Ἐξόδου λγ΄ 11).

Δηλαδή: *«Ἐκεῖ μίλησε ὁ Κύριος πρός τόν Μωϋσῆ κατά τρόπο προσωπικό καί οἰκεῖο, ὅπως μιλάει κανείς πρός τόν φίλο του».*

η΄. Ἡ Θεοφάνεια στόν Ἠλία

«Καὶ εἰσῆλθεν ἐκεῖ εἰς τὸ σπήλαιον καὶ κατέλυσεν ἐκεῖ· καὶ ἰδοὺ ῥῆμα Κυρίου πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπε· τί σὺ ἐνταῦθα, Ἠλιού; καὶ εἶπεν Ἠλιού· ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ· τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ὑπολέλειμμαι ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν. καὶ εἶπεν· ἐξελεύσῃ αὔριον καὶ στήσῃ ἐνώπιον Κυρίου ἐν τῷ ὄρει· ἰδοὺ παρελεύσεται Κύριος, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα μέγα κραταιὸν διαλῦον ὄρη καὶ συντρίβον πέτρας ἐνώπιον Κυρίου, οὐκ ἐν τῷ πνεύματι Κύριος· καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα συσσεισμός, οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ Κύριος· καὶ μετὰ τὸν συσσειμὸν πῦρ, οὐκ ἐν τῷ πυρὶ Κύριος· καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς, κἀκεῖ Κύριος. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν Ἠλιού, καὶ ἐπεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν τῇ μηλωτῇ αὐτοῦ καὶ ἐξῆλθε καὶ ἔστη ὑπὸ σπήλαιον· καὶ ἰδοὺ πρὸς αὐτὸν φωνὴ καὶ εἶπε· τί σὺ ἐνταῦθα Ἠλιού; καὶ εἶπεν Ἠλιού· ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην σου οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ· καὶ τὰ θυσιαστήριά σου καθεῖλαν καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ὑπολέλειμμαι ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· πορεύου, ἀνάστρεφε εἰς τὴν ὁδόν σου καὶ ἥξεις εἰς τὴν ὁδὸν ἐρήμου Δαμασκοῦ καὶ ἥξεις καὶ χρί-

σεις τὸν Ἀξαὴλ εἰς βασιλέα τῆς Συρίας· καὶ τὸν Ἰοὺ υἱὸν Ναμεσσὶ χρίσεις εἰς βασιλέα ἐπὶ Ἰσραήλ· καὶ τὸν Ἐλισαιὲ υἱὸν Σαφὰτ χρίσεις εἰς προφήτην ἀντὶ σοῦ. καὶ ἔσται τὸν σῳζόμενον ἐκ ῥομφαίας Ἀξαήλ, θανατώσει Ἰού, καὶ τὸν σῳζόμενον ἐκ ῥομφαίας Ἰοὺ θανατώσει Ἐλισαιέ. καὶ καταλείψεις ἐν Ἰσραὴλ ἑπτὰ χιλιάδας ἀνδρῶν, πάντα γόνατα, ἃ οὐκ ὤκλασαν γόνυ τῷ Βάαλ, καὶ πᾶν στόμα, ὃ οὐ προσεκύνησεν αὐτῷ» (Γ΄ Βασιλειῶν ιθ΄ 9-18)

Δηλαδή: *«Μπῆκε σ' ἕνα σπήλαιο, ὅπου καί ἔμεινε. Καί νά ὁ Κύριος μίλησε πρός αὐτόν καί εἶπε· "Γιατί σύ, Ἠλιού, βρίσκεσαι ἐδῶ;" Ὁ Ἠλίας ἀπάντησε· "πλημμυρίζει ἡ καρδία μου ἀπό φλογερό ζῆλο γιά σένα, τόν Κύριο καί Παντοκράτορα, γιατί οἱ Ἰσραηλίτες σέ ἐγκατέλειψαν. Τά θυσιαστήριά σου τά κατέσκαψαν, τούς δέ προφῆτες σου φόνευσαν μέ ρομφαία. Ἔτσι ἔχω ἀπομείνει ἐγώ ἐντελῶς μόνος, καί οἱ ἐχθροί σου ζητοῦν νά ἀφαιρέσουν καί τήν δική μου ζωή". Εἶπε πρός αὐτόν ὁ Θεός· "αὔριο νά βγεῖς ἀπό τό σπήλαιο καί νά σταθεῖς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου στό ὄρος· καί νά, θά περάσει ἐκεῖ ὁ Κύριος". Ἔτσι καί ἔγινε. Ξαφνικά ἰσχυρότατος ἄνεμος φύσηξε, πού διέλυε ὄρη καί συνέτριβε πέτρες, ἀλλά δέν ὑπῆρχε ὁ Κύριος μέσα στόν σφοδρό ἄνεμο. Ἔπειτα ἀπό τόν ἄνεμο ἔγινε σεισμός μεγάλος, ἀλλά οὔτε μέσα στόν σεισμό ὑπῆρχε ὁ Κύριος. Ἔπειτα ἀπό τόν σεισμό ἦρθε φωτιά. Οὔτε μέσα στή φωτιὰ ὑπῆρχε ὁ Κύριος. Ἔπειτα ἀπό τήν φωτιά ἀκούσθηκε φωνή αὔρας λεπτῆς καί δροσερῆς. Ἐκεῖ ὑπῆρχε ὁ Κύριος. Ὅταν ὁ Ἠλίας ἄκουσε καί εἶδε αὐτό, κάλυψε ἀπό σεβασμό καί φόβο τό πρόσωπό του μέ τήν μηλωτή. Βγῆκε καί στάθηκε κάτω ἀπό τό σπήλαιο. Καί νά πάλι ὁ Θεός τόν ρώτησε· "γιατί βρίσκεσαι ἐδῶ, Ἠλία;" Ὁ δέ Ἠλίας ἀπάντησε· "φλογερός ζῆλος πλημμυρίζει τήν καρδιά μου πρός χάρη σου, τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. Πονῶ, γιατί οἱ Ἰσραηλίτες ἐγκατέλιπαν τήν δια-*

θήκη σου. Κατέσκαψαν καί γκρέμισαν τά θυσιαστήριά σου. Φόνευσαν μέ ρομφαία τούς προφῆτες σου. Ἐγώ ἐντελῶς μόνος ἔχω ἀπομείνει. Ἀλλά ζητοῦν καί τήν δική μου ζωή νά ἀφαιρέσουν". Εἶπε τότε ὁ Κύριος πρός αὐτόν· "πήγαινε, ξαναγύρισε στόν δρόμο σου καί θά ἔρθεις στόν δρόμο τῆς ἐρήμου τῆς Δαμασκοῦ. Ὅταν φθάσεις ἐκεῖ, θά χρίσεις ὡς βασιλέα τῆς Συρίας τόν Ἀζαήλ, τόν δέ Ἰοῦ, υἱό τοῦ Ναμεσσί, θά τόν χρίσεις βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν καί τόν Ἐλισαιέ, τόν υἱό Σαφάτ, θά τόν χρίσεις ὡς προφήτη γιά σένα. Θά συμβεῖ ὅμως τοῦτο· ἐκεῖνον τό ὁποῖον θά διασωθεῖ ἀπό τήν ρομφαία τοῦ Ἀζαήλ, θά τόν θανατώσει ὁ Ἰοῦ, καί ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος θά διαφύγει τήν φονική ρομφαία Ἰοῦ, θά τόν τιμωρήσει μέ θάνατο ὁ Ἐλισαῖος. Θά ἀφήσεις ὅμως ζωντανούς καί ἀσφαλεῖς μεταξύ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἑπτά χιλιάδες ἄνδρας, ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δέν κάμφθηκαν, γιά νά προσκυνήσουν τόν Βαάλ, τά στόματα ἐκεῖνα τά ὁποῖα δέν προσκύνησαν αὐτόν».

ϑ΄. Ἡ Θεοφάνεια στόν Ἡσαΐα

«Καὶ ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ Σεραφὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνὶ καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί, καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον, ταῖς δὲ δυσὶ κατεκάλυπτον τοὺς πόδας καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταντο. καὶ ἐκέκραγεν ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ἔλεγον· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἐπήρθη τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ τῆς φωνῆς, ἧς ἐκέκραγον, καὶ ὁ οἶκος ἐπλήσθη καπνοῦ. καὶ εἶπον· ὦ τάλας ἐγώ, ὅτι κατανένυγμαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα

χείλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χείλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ καὶ τὸν βασιλέα Κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἀπεστάλη πρός με ἓν τῶν Σεραφίμ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἥψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου καὶ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριεῖ» (Ἡσαΐου στ΄ 1-7)

Δηλαδή: *«Κατά τό ἔτος ἐκεῖνο, κατά τό ὁποῖο πέθανε ὁ βασιλιάς Ὀζίας, εἶδα σέ ὅραμα τόν Κύριο νά κάθεται πάνω σ' ἕνα θρόνο ψηλό καί μετέωρο· καί εἶδα ἀκόμη νά εἶναι γεμᾶτος ἀπό ἀπερίγραπτη δόξα ὁ ναός αὐτός. Γύρω ἀπό τόν ἔνδοξο αὐτό θρόνο στέκονται τά Σεραφὶμ, ἕξι πτέρυγες εἶχε τό καθένα ἀπό αὐτά· μέ τίς δύο πτέρυγες σκέπαζαν τελείως τό πρόσωπό τους, μέ τίς δύο ἄλλες σκέπαζαν τά πόδια τους καί μέ τίς δύο ἄλλες πετοῦσαν. Καί φώναζε δυνατά ὁ ἕνας ἄγγελος πρός τόν ἄλλο καί ἔλεγαν· "ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος εἶναι ὁ Κύριος ὁ παντοκράτορας, γεμάτη εἶναι ὅλη ἡ γῆ ἀπό τήν ὑπέρλαμπρη δόξα του"! Ἀπό τήν δύναμη καί τήν βοή τῶν φωνῶν, μέ τίς ὁποῖες κραύγαζαν, σηκώθηκε ψηλότερα ὁ γεῖσος τοῦ ναοῦ καί ὅλος ὁ ναός γέμισε ἀπό καπνό τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. Καί εἶπα ἐγώ τότε· "ὦ ταλαίπωρος ἐγώ! Ἔχω συγκλονισθεῖ ὁλόκληρος, γιατί, ἐνῶ εἶμαι ἄνθρωπος ἁμαρτωλός καί ἔχω ἀκάθαρτα χείλη καί κατοικῶ ἀνάμεσα σέ λαό, πού ἔχει ἐπίσης ἀκάθαρτα χείλη, νά ὅτι ἐγώ ὁ ἀνάξιος εἶδα μέ τά μάτια μου τόν βασιλιά καί Κύριο τῶν δυνάμεων"! Τότε στάλθηκε πρός ἐμένα ἀπό τόν Κύριο ἕνα ἀπό τά Σεραφίμ· καί εἶχε στό χέρι του ἀναμμένο ἄνθρακα, τόν ὁποῖο μέ τήν λαβίδα εἶχε λάβει ἀπό τό θυσιαστήριο. Ἄγγιξε τό στόμα μου καί εἶπε· "νά, αὐτό ἄγγιξε τά χείλη σου καί θά ἀφαιρέσει τίς ἀνομίες σου καί θά καθαρίσει τελείως καί θά ἀπαλείψει ἀπό σένα τίς ἁμαρτίες σου».*

ι΄. Ἡ Θεοφάνεια στόν Ἰεζεκιήλ

«Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει, ἐν τῷ τετάρτῳ μηνὶ πέμπτῃ τοῦ μηνὸς καὶ ἐγὼ ἤμην ἐν μέσῳ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Χοβάρ, καὶ ἠνοίχθησαν οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδον ὁράσεις Θεοῦ. πέμπτῃ τοῦ μηνός (τοῦτο τό ἔτος τὸ πέμπτον τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ βασιλέως Ἰωακείμ) καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἰεζεκιὴλ υἱὸν Βουζεί, τὸν ἱερέα, ἐν γῇ Χαλδαίων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Χοβάρ· καὶ ἐγένετο ἐπ᾽ ἐμὲ χεὶρ Κυρίου, καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἐξαῖρον ἤρχετο ἀπὸ βορρᾶ, καὶ νεφέλη μεγάλη ἐν αὐτῷ, καὶ φέγγος κύκλῳ αὐτοῦ καὶ πῦρ ἐξαστράπτον, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἠλέκτρου ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς καὶ φέγγος ἐν αὐτῷ. καὶ ἐν τῷ μέσῳ ὡς ὁμοίωμα τεσσάρων ζῴων, καὶ αὕτη ἡ ὅρασις αὐτῶν· ὁμοίωμα ἀνθρώπου ἐπ᾽ αὐτοῖς,

…ὡς ὅρασις τόξου, ὅταν ᾖ ἐν τῇ νεφέλῃ ἐν ἡμέραις ὑετοῦ, οὕτως ἡ στάσις τοῦ φέγγους κυκλόθεν. αὕτη ἡ ὅρασις ὁμοιώματος δόξης Κυρίου· καὶ εἶδον καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου καὶ ἤκουσα φωνὴν λαλοῦντος». (Ἰεζεκιήλ α΄ 1-5, 28).

Δηλαδή: *«Κατά τό τριακοστό ἔτος, τήν πέμπτη μέρα τοῦ τέταρτου μήνα, καθώς βρισκόμουνα μεταξύ τῶν Ἰουδαίων συναιχμαλώτων μου, κοντά στό ποταμό Χοβάρ, ἐκεῖ ἄνοιξαν οἱ οὐρανοί καί εἶδα ὁράματα παρά Θεοῦ. Κατά τήν πέμπτη ἡμέρα τοῦ προμνημονευθέντα μήνα καί ἔτους (αὐτό δέ τό ἔτος εἶναι τό πέμπτο ἔτος τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ βασιλιᾶ Ἰωακείμ), ἦρθε λόγος παρά Κυρίου πρός ἐμένα τόν Ἰεζεκιήλ, τόν ἱερέα, υἱό Βουζεῖ, παραμένοντα στήν χώρα τῶν Χαλδαίων, κοντά στόν ποταμό Χοβάρ. Ἄπλωσε ὁ Κύριος τό ἀποκαλυπτικό του χέρι πάνω μου καί παρατήρησα καί εἶδα βίαιο ἀνεμοστρόβιλο, πού σάρωνε τά πάντα, νά κατεβαίνει ἀπό τόν βορρᾶ καί μέσα σ᾽ αὐτόν ἦταν ἕνα μεγάλο νέφος. Γύρω ἀπό αὐτό ὑπῆρχε μία φωτιά, πού ἀστραποβολοῦσε, στό κέντρο*

αὐτοῦ ὑπῆρχε κάτι, πού ἔμοιαζε μέ ἤλεκτρο βρισκόμενο ἐντός τῆς φωτιᾶς, τό ὁποῖο καί φεγγοβολοῦσε. Στό μέσο αὐτοῦ ὑπῆρχαν σάν ὁμοιώματα τεσσάρων ζώων, τά ὁποῖα εἶχαν τήν ἐξῆς ἐμφάνιση· Ἡ μορφή τους ἦταν σάν μορφή ἀνθρώπων.

...Ὅπως δέ φαίνεται τό οὐράνιο τόξο στά σύννεφα κατά τίς βροχερές ἡμέρες, ἔτσι ἦταν καί ἡ ἐμφάνιση τοῦ φωτός, πού ἀκτινοβολοῦσε ὁλόγυρα. Αὐτή ἦταν ἡ ἐμφάνιση τοῦ ὁμοιώματος τῆς δόξης τοῦ Κυρίου. Εἶδα ἐγώ αὐτά καί κατεπλάγηκα, ἔπεσα κάτω μέ τό πρόσωπο στό ἔδαφος καί ἄκουσα μία φωνή, τή φωνή τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος μοῦ μιλοῦσε».

ια΄. Ἡ Θεοφάνεια στόν Δανιήλ

«Ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς καὶ ἰδοὺ μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἦν καὶ ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσηνέχθη. καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάντες οἱ λαοί, φυλαί, γλῶσσαι αὐτῷ δουλεύσουσιν· ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, ἥτις οὐ παρελεύσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται» (Δανιήλ ζ΄ 13-14).

Δηλαδή: *«Ἔβλεπα μέ προσοχή στό ὅραμα τῆς νύκτας καί νά κάποιος, σάν υἱός ἀνθρώπου, ἐρχόταν στά σύννεφα τοῦ οὐρανοῦ, ἔφθασε μπρός στόν παλαιό τῶν ἡμερῶν καί ὁδηγήθηκε πρός αὐτόν ἀπό τούς ἀγγέλους στήν δόξα. Σ' αὐτόν δόθηκε ἡ ἐξουσία, ἡ τιμή καί ἡ βασιλεία καί ὅλοι οἱ ἄνθρωποι λαοί, φυλές καί γλῶσσες θά ὑπηρετήσουν αὐτόν. Ἡ ἐξουσία του θά εἶναι ἐξουσία αἰωνία καί ἡ βασιλεία αὐτοῦ ποτέ δέν θά φθαρεῖ καί δέν θά σβήσει».*

ιβ΄. Θεοφάνεια στόν Ἰώβ

Ὁ Ἰώβ ἀπευθυνόμενος στόν Κύριο μετά τήν πληγή καί τήν διακήρυξη τῆς ἀθωότητάς του ἀπό τόν Θεό λέει: *«ἀκοὴν μὲν ὠτὸς ἤκουόν σου τὸ πρότερον, νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμός μου ἑώρακέ σε»* (Ἰώβ μβ΄ 5)

Δηλαδή: *«Μέχρι τώρα μέ τά αὐτιά μου μόνο ἄκουγα γιά σένα. Τώρα ὅμως σέ εἶδα μέ τά ἴδια μου τά μάτια».*

4. Ἡ θεοπτία προκαλεῖ στόν ἄνθρωπο δέος, αὐτογνωσία, συντριβή

Ὁ Ἡσαΐας ὅταν εἶδε τόν ἔνδοξο Κύριο στόν οὐράνιο θρόνο Του ἐξομολογήθηκε συντετριμμένος

«Ὶ Ω τάλας ἐγὼ, ὅτι κατανένυγμαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χείλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χείλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ καὶ τὸν βασιλέα Κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου» (Ἡσαΐου στ΄ 5)

Δηλαδή: *«"Ὶ Ω ταλαίπωρος ἐγώ! Ἔχω συγκλονισθεῖ ὁλόκληρος, γιατί, ἐνῶ εἶμαι ἄνθρωπος ἁμαρτωλός καί ἔχω ἀκάθαρτα χείλη καί κατοικῶ ἀνάμεσα σέ λαό, πού ἔχει ἐπίσης ἀκάθαρτα χείλη, νά ὅτι ἐγώ ὁ ἀνάξιος εἶδα μέ τά μάτια μου τόν βασιλιά καί Κύριο τῶν δυνάμεων"».*

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ στό Σινᾶ συνδεόταν ἀπό γεγονότα πού προκαλοῦσαν φόβο στούς Ἰσραηλίτες καί χρειάσθηκε νά τούς ἐνθαρρύνει ὁ Μωϋσῆς γιά νά ἀκούσουν τήν φωνή τοῦ Θεοῦ ἐξηγώντας τους, ὅτι ὅσα συνέβησαν ἀποσκοποῦσαν στήν ἀπόκτηση σεβασμοῦ πρός τόν Θεό.

«Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἑώρα τὴν φωνὴν καὶ τὰς λαμπάδας καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ τὸ ὄρος τὸ καπνίζον· φοβη-

θέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστησαν μακρόθεν. καὶ εἶπαν πρὸς Μωϋσῆν· λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός, μὴ ἀποθάνωμεν. καὶ λέγει αὐτοῖς Μωϋσῆς· θαρσεῖτε, ἕνεκεν γὰρ τοῦ πειράσαι ὑμᾶς παρεγενήθη ὁ Θεὸς πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἂν γένηται ὁ φόβος αὐτοῦ ἐν ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμαρτάνητε. εἱστήκει δὲ ὁ λαὸς μακρόθεν, Μωϋσῆς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν γνόφον, οὗ ἦν ὁ Θεός» (Ἐξόδου κ΄ 18-21).

Δηλαδή: *«Ὅλος ὁ λαός ἄκουγε τήν φωνή τοῦ Θεοῦ καί τόν ἦχο τῶν σάλπιγγων, ἔβλεπε τίς φλόγες καί τό ὄρος Σινᾶ, φοβήθηκαν ὅλοι καί στάθηκαν μακριά ἀπό τό ὄρος Σινᾶ. Καταπτοημένοι τότε οἱ Ἰσραηλίτες εἶπαν πρός τόν Μωϋσῆ· "μίλησε ἐσύ πρός ἐμᾶς καί ἄς μή μιλᾶ ὁ Θεός πρός ἐμᾶς, γιά νά μήν πεθάνουμε". Ἀπάντησε πρός αὐτούς ὁ Μωϋσῆς· "ἔχετε θάρρος! Ἦρθε ὁ Θεός κοντά σας, γιά νά σᾶς δέσει σέ δοκιμασία, γιά νά αἰσθανθεῖτε μέσα σας τόν φόβο του καί νά μή ἁμαρτάνετε πιά". Ὁ λαός στεκόταν ὄρθιος μακριά ἀπό τό ὄρος, ὁ δέ Μωϋσῆς μπῆκε στή σκιερή νεφέλη, ὅπου ἦταν ὁ Θεός».*

Ὁ Ἠλίας φοβισμένος, ὅταν εἶδε τόν Θεό *«ὡς φωνὴ αὔρας λεπτῆς»*, τυλίχτηκε στήν μηλωτή του.

«Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε Ἠλιού καὶ ἐπεκάλυψε τὸ πρόσωπο αὐτοῦ ἐν τῇ μηλωτῇ αὐτοῦ» (Βασιλειῶν Α΄ ιθ΄, 13)

Δηλαδή: *«Ὅταν ὁ Ἠλίας ἄκουσε καί εἶδε αὐτό, κάλυψε ἀπό σεβασμό καί φόβο τό πρόσωπό του μέ τή μηλωτή».*

Ὁ Ἰακώβ ὅταν εἶδε τό ὅραμα τῆς κλίμακος.

«Ἐφοβήθη καὶ εἶπεν· ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ᾽ ἢ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ» (Γενέσεως κη΄ 17).

Δηλαδή: «Φοβήθηκε καί εἶπε· "πόσο φοβερός εἶναι ὁ τόπος αὐτός! Αὐτός βεβαίως εἶναι οἶκος Θεοῦ καί αὐτή εἶναι ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ!"»

Ὁ Δανιήλ ὅταν εἶδε τόν ἄνδρα μέ τό λευκό λινό ἔνδυμα μετά τήν περίοδο τοῦ πένθους καί τῆς νηστείας βεβαιώνει ὅτι *«ἐγὼ ὑπελείφθην μόνος ἰσχύος»* (Δανιήλ ι΄ 8).

Δηλαδή: *«Δέν μοῦ ἔμεινε καμμία δύναμη»*.

5. Ἡ θεοπτία ἐκδηλώνεται καί στό σῶμα τοῦ θεόπτη

Ὁ Μωϋσῆς ὅταν μιλοῦσε μέ τόν Θεό ἔλαμπε, ὑφίστατο τήν θαυμαστή ἀλλοίωση ὅπως διαβάζουμε στήν σχετική περικοπή (Ἐξόδου λδ΄ 27-35).

6. Φανερώσεις τοῦ ἀσάρκου Λόγου

Οἱ θεοφάνειες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἑρμηνεύονται ἀπό τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὡς φανερώσεις τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος πού προετοίμασαν καί προτύπωναν τήν ἐνανθρώπηση καί τήν ἔνδοξη φανέρωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ στόν κόσμο κατά τό ἀποστολικό:

«Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ᾽ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ» (Πρός Ἑβραίους α΄1).

Δηλαδή: *«Ἀφοῦ ὁ Θεός, τά παλιά χρόνια, μίλησε στούς προπάτορες πολλές φορές καί μέ ποικίλους τρόπους διά τῶν προφητῶν σ᾽ αὐτούς ἐδῶ τούς ἐσχάτους καιρούς μίλησε σέ μᾶς μέσω τοῦ Υἱοῦ»*.

Ἡ ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας δίδαξε αὐτή τήν ἀλήθεια, ὅπως στά δογματικά, θεομητορικά καί δοξαστικά.

«Παρῆλθεν ἡ σκιὰ τοῦ νόμου, τῆς χάριτος ἐλθούσης· ὡς γὰρ ἡ βάτος οὐκ ἐκαίετο καταφλεγομένη, οὕτω παρθένος ἔτεκες, καὶ παρθένος ἔμεινας· ἀντὶ στύλου πυρὸς, δικαιοσύνης ἀνέτειλεν ἥλιος, ἀντὶ Μωϋσέως Χριστός, ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν». (Δοξαστικό τοῦ β΄ ἤχου τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου).

«Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, τῆς ἀπειρογάμου νύμφης εἰκὼν διεγράφη ποτὲ. Ἐκεῖ Μωϋσῆς διαιρέτης τοῦ ὕδατος, ἐνθάδε Γαβριὴλ ὑπηρέτης τοῦ θαύματος· τότε τὸν βυθὸν ἐπέζευσεν ἀβρόχως Ἰσραήλ, νῦν δὲ τὸν Χριστὸν ἐγέννησεν ἀσπόρως ἡ Παρθένος· ἡ θάλασσα μετὰ τὴν πάροδον τοῦ Ἰσραὴλ ἔμεινεν ἄβατος· ἡ ἄμεμπτος μετὰ τὴν κύησιν τοῦ Ἐμμανουήλ, ἔμεινεν ἄφθορος. Ὁ ὢν καὶ προὼν, καὶ φανεὶς ὡς ἄνθρωπος, Θεὸς ἐλέησον ἡμᾶς». (Δοξαστικό τοῦ πλαγίου α΄ ἤχου τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου).

«Νόμου καὶ Προφητῶν σε Χριστέ, ποιητὴν καὶ πληρωτὴν ἐμαρτύρησαν, ὁρῶντες ἐν τῇ νεφέλῃ, Μωϋσῆς ὁ θεόπτης, καὶ Ἠλίας ὁ ἔμπυρος ἁρματηλάτης, καὶ ἄφλεκτος οὐρανοδρόμος, ἐπὶ τῆς Μεταμορφώσεώς σου· μεθ' ὧν καὶ ἡμᾶς, τοῦ σοῦ φωτισμοῦ ἀξίωσον Δέσποτα, ὑμνεῖν σε εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἰδιόμελον Τροπάριο τοῦ α΄ ἤχου τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος).

«Ὁ πάλαι τῷ Μωσεῖ συλλαλήσας, ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ διὰ συμβόλων, Ἐγὼ εἰμι, λέγων, ὁ Ὤν, σήμερον ἐπ' ὄρους Θαβὼρ, μεταμορφωθεὶς ἐπὶ τῶν Μαθητῶν, ἔδειξε τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνος, ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀνθρωπίνην ἀναλαβὼν οὐσίαν· καὶ τῆς τοιαύτης χάριτος, μάρτυρας παραστησάμενος, Μωϋσῆν καὶ Ἠλίαν, κοινωνοὺς ἐποιεῖτο τῆς εὐφροσύνης, προμηνύοντας τὴν ἔξοδον διὰ Σταυροῦ, καὶ σωτήριον Ἀνάστασιν» (Ἰδιόμελον Τροπάριο τοῦ α΄ ἤχου τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος).

7. Φανέρωση τοῦ Θεοῦ καί στούς Ἀγγέλους

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος συνοψίζοντας τίς φάσεις τοῦ μυστηρίου τῆς σαρκώσεως διδάσκει ὅτι ὁ δοξασμένος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱός τοῦ Θεοῦ φανερώθηκε στούς Ἀγγέλους ὅταν ἀναλήφθηκε στούς οὐρανούς:

«Μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον. Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ» (Πρός Τιμόθεον Α΄γ΄ 16).

Δηλαδή: *«Καί ὅπως ὁμολογοῦμε, εἶναι μεγάλο τό μυστήριο τῆς πίστεως πού μᾶς ἀποκαλύφθηκε: Ὁ Θεός φανερώθηκε ὡς ἄνθρωπος, τό Πνεῦμα ἀπέδειξε ποιός ἦταν· φανερώθηκε στούς ἀγγέλους, κηρύχθηκε στά ἔθνη, τόν πίστεψε ὁ κόσμος, ἀναλήφθηκε μέ δόξα».*

8. «Καθώς ἠδύναντο»

Ἡ θεοπτία παραχωρεῖται σέ ὡρισμένους ὑπό ὅρους. Δέν εἶναι μονότροπη καί μονοσήμαντη. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ ὅσιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος ὁ Θεός φανερώθηκε στόν καθένα ἀπό τούς ἁγίους Πατέρες *«ὡς ἠθέλησε καὶ ὡς συνέφερε»*.

Διαφορετικά ἐμφανίσθηκε στόν Ἀβραάμ, διαφορετικά στόν Ἰσαάκ, διαφορετικά στόν Ἰακώβ, διαφορετικά στόν Νῶε, στόν Δανιήλ, στόν Δαυΐδ, στόν Σολομῶντα, στόν Ἡσαΐα καί στόν καθένα ἀπό τούς ἁγίους προφῆτες. Ἀλλά καί οἱ διαδοχικές ἐμφανίσεις τοῦ Θεοῦ στό ἴδιο πρόσωπο δέν γίνονται πάντοτε μέ τόν ἴδιο τρόπο.

9. Σταδιακή μύηση στήν κοινωνία τοῦ Θεοῦ

Ὁ ἄνθρωπος ὁδηγεῖται παιδαγωγικά καί μυεῖται σταδιακά στήν κοινωνία μέ τόν Θεό καί στήν θέα τῆς δόξης Του.

Οἱ διαδοχικές θεοφάνειες ὁδηγοῦν τόν Μωϋσῆ κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Νύσσης σέ διαρκῶς ὑψηλότερη θεογνωσία. Ἀρχικά βλέπει ὁ Μωϋσῆς τόν Θεό *«ἐν φωτί»* καί ἀκολούθως *«ἐν γνόφῳ»*. Ἔτσι ὅσο προσεγγίζει τόν Θεό, τόσο περισσότερο διαπιστώνει τό ἀθεώρητο τῆς θείας φύσεως:

«Τί δὲ δὴ βούλεται τὸ ἐντὸς γενέσθαι τοῦ γνόφου τὸν Μωϋσέα καὶ οὕτως ἐν αὐτῷ τὸν Θεὸν ἰδεῖν; Ἐναντίον γὰρ δοκεῖ πως εἶναι τῇ πρώτῃ θεοφανείᾳ τὸ νῦν ἱστορούμενον. Τοτὲ μὲν γὰρ ἐν φωτί, νῦν δὲ ἐν γνόφῳ τὸ Θεῖον ὁρᾶται. Μηδὲ τοῦτο τοῦ εἰρμοῦ τῶν κατ' ἀναγωγὴν ἡμῖν θεωρηθέντων ἀπᾴδειν νομίσωμεν. Διδάσκει γὰρ διὰ τούτων ὁ λόγος ὅτι τῆς εὐσεβείας ἡ γνῶσις φῶς γίνεται παρὰ τὴν πρώτην οἷς ἂν ἐγγένηται. Διότι τὸ ἐξ ἐναντίου τῇ εὐσεβείᾳ νοούμενον σκότος ἐστίν· ἡ δὲ ἀποστροφὴ τοῦ σκότους τῇ μετουσίᾳ τοῦ φωτὸς γίνεται. Προϊὼν δὲ ὁ νοῦς καὶ διὰ μείζονος ἀεὶ καὶ τελειοτέρας προσοχῆς ἐν περινοίᾳ γινόμενος τῆς τῶν ὄντων κατανοήσεως, ὅσῳ προσεγγίζει μᾶλλον τῇ θεωρίᾳ, τοσούτῳ πλέον ὁρᾷ τὸ τῆς θείας φύσεως ἀθεώρητον. Καταλιπὼν γὰρ πᾶν τὸ φαινόμενον, οὐ μόνον ὅσα καταλαμβάνει ἡ αἴσθησις, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἡ διάνοια δοκεῖ βλέπειν, ἀεὶ πρὸς τὸ ἐνδότερον ἴεται, ἕως ἂν διαδύῃ τῇ πολυπραγμοσύνῃ τῆς διανοίας πρὸς τὸ ἀθέατόν τε καὶ ἀκατάληπτον κἀκεῖ τὸν Θεὸν ἴδῃ. Ἐν τούτῳ γὰρ ἡ ἀληθής ἐστιν εἴδησις τοῦ ζητουμένου καὶ ἐν τούτῳ τὸ ἰδεῖν ἐν τῷ μὴ ἰδεῖν, ὅτι ὑπέρκειται πάσης εἰδήσεως τὸ ζητούμενον, οἷόν τινι γνόφῳ τῇ ἀκαταληψίᾳ πανταχόθεν διειλημμένον. Διὸ φησι καὶ ὁ ὑψηλὸς Ἰωάννης, ὁ ἐν τῷ λαμπρῷ γνόφῳ τούτῳ γενόμενος, ὅτι· Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε, οὐ μόνον τοῖς

ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ πάσῃ νοητῇ φύσει τῆς θείας οὐσίας τὴν γνῶσιν ἀνέφικτον εἶναι τῇ ἀποφάσει ταύτῃ διοριζόμενος. Ὅτε οὖν μείζων ἐγένετο κατὰ τὴν γνῶσιν ὁ Μωϋσῆς, τότε ὁμολογεῖ τὸν Θεὸν ἐν γνόφῳ ἰδεῖν, τουτέστι τότε γνῶναι ὅτι ἐκεῖνό ἐστι τῇ φύσει τὸ Θεῖον ὃ πάσης γνώσεώς τε καὶ καταλήψεώς ἐστιν ἀνώτερον. Εἰσῆλθε γάρ, φησί, Μωϋσῆς εἰς τὸν γνόφον, οὗ ἦν ὁ Θεός. Τίς ὁ Θεός; Ὃς ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ, καθώς φησι Δαβίδ, ὁ ἐν τῷ αὐτῷ ἀδύτῳ μυηθεὶς τὰ ἀπόρρητα» (Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τόν βίον τοῦ Μωϋσέως, Εἰσαγωγή – κείμενο – μετάφραση – σχόλια †Ἀρχιμ. Παγκρατίου Μπρούσαλη, Ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας, 1990 σελ. 176-179).

Ἑρμηνεία: *«Καί τί σημαίνει ὅτι ὁ Μωϋσῆς μπῆκε στόν γνόφο κι ἔτσι εἶδε ἐκεῖ τόν Θεό; Γιατί φαίνεται πώς εἶναι ἀντίθετο μέ τήν πρώτη θεοφάνεια αὐτό πού τώρα ἀναφέρεται. Ἐπειδή τότε ἐμφανίστηκε ὁ Θεός μέσα στό φῶς, ἐνῶ τώρα ἀποκαλύπτεται μέσα στό σκοτάδι. Ἀλλά ἄς μήν νομίσουμε ὅτι αὐτό εἶναι ἀσυμβίβαστο μέ τή σειρά αὐτῶν πού ἐξετάσαμε ἀλληγορικά. Γιατί μέ αὐτά διδασκόμαστε ὅτι ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ, γιά ὅσους τήν ἀποκτοῦν, εἶναι στήν ἀρχή φῶς. Καθώς ὅμως ἀνυψώνεται ὁ νοῦς, καί διά μέσου μιᾶς μεγαλύτερης πάντοτε καί πιό τέλειας προσοχῆς, φθάνει μέ περίσκεψη στήν κατανόηση τῶν ὄντων, ὅσο περισσότερο πλησιάζει πρός τήν θεωρία, τόσο πιό πολύ νιώθει ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἀόριστος. Κι ἀφοῦ ἐγκαταλείψει καθετί πού φαίνεται, ὄχι μόνο ὅσα ἀντιλαμβάνονται οἱ αἰσθήσεις, ἀλλά κι ὅσα ὁ νοῦς νομίζει ὅτι βλέπει, πάντοτε προχωρεῖ στά ἐνδότερα, μέχρι νά διεισδύσει μέ τήν πολυπραγμοσύνη τοῦ νοῦ στό ἀόρατο κι ἀκατανόητο κι ἐκεῖ θά ἰδεῖ τόν Θεό. Γιατί σέ αὐτό ἔγκειται ἡ ἀληθινή γνώση αὐτοῦ πού ζητᾶμε καί σ' αὐτό βρίσκεται ἡ θέα, στό νά μή βλέπεις. Γιατί αὐτό πού ζητᾶμε εἶναι πάνω ἀπό κάθε γνώση καί περιβάλλεται ἀπό παντοῦ σάν μέ ἄλλο γνόφο, ἀπό τήν*

ἀκαταληψία. Γι' αὐτό κι ὁ βαθυστόχαστος Ἰωάννης, πού μπῆκε σ' αὐτό τό φωτεινό σκοτάδι λέει: «Τόν Θεό δέν τόν εἶδε κανείς ἀπό τούς ἀνθρώπους ποτέ» (Ἰωάννου 1, 18). *Κι ἀποφαίνεται μέ αὐτό τό ἀπόφθεγμά του, ὅτι εἶναι ἀσύλληπτη ὄχι μόνο γιά τούς ἀνθρώπους ἀλλά καί γιά ὅλο τόν ἀγγελικό κόσμο ἡ γνώση τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ. Ὅταν, λοιπόν, ὁ Μωϋσῆς ἔγινε βαθύτερος στή γνώση, τότε ὁμολόγησε ὅτι εἶδε τόν Θεό μέσα στό σκότος, δηλαδή κατανόησε ὅτι ὁ Θεός εἶναι κατά τήν φύση ἐκεῖνο πού εἶναι ἀνώτερο ἀπό κάθε γνώση καί κατανόηση. Ἐπειδή ἡ Γραφή λέγει: «Μπῆκε ὁ Μωϋσῆς στό σκότος ὅπου εἶναι ὁ Θεός». Καί ποιός εἶναι ὁ Θεός; "Αὐτός πού ἔβαλε τό σκότος γιά νά ἀποκρύβεται ὁ ἴδιος", ὅπως λέγει ὁ Δαβίδ, πού μέσα στό ἴδιο σκότος μυήθηκε τά μυστήρια»* (Ἔξοδ. 20,21 καί Ψαλ. 17,12).

10. Ὁ φωτισμός

Συνείδηση τῆς καταστάσεως φωτισμοῦ καί θεώσεως ἔχουμε στούς Πατριάρχες Ἀβραάμ, Ἰσαάκ καί Ἰακώβ. Πρό τοῦ Ἀβραάμ ἔχουμε παράδοση ὅτι φωτισμός καί θέωση ὑπῆρχαν καί στούς προπάτορες τοῦ Ἀβραάμ π.χ. στόν Νῶε.

Μέσα στήν περίοδο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἔχουμε μία σπονδυλική στήλη, πού εἶναι ἡ παράδοση τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς θεοπτίας πού μεταβιβάσθηκε ἀπό προφήτη σέ προφήτη καί ἀπό ἐποχή σέ ἐποχή. Αὐτή εἶναι καί ἡ οὐσία τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μετάβαση τῆς ἐμπειρίας τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς θεώσεως ἀπό γενιά σέ γενιά.

Αὐτή ἐκτείνεται στήν Παλαιά Διαθήκη χρονικά ἀπό τόν Ἀβραάμ μέχρι τόν Ἰωάννη τόν Πρόδρομο.

Ἀλλά καί πρίν ἀπό αὐτή τήν περίοδο ἔχουμε τήν πρώτη περίοδο πού ἐκτείνεται ἀπό τόν Ἀδάμ μέσω τοῦ Νῶε μέχρι τόν Ἀβραάμ. Σήμερα ἔχει διαπιστωθεῖ ἀρχαιολογικά ἡ ἀλήθεια τῶν ἀναφερομένων ἱστορικῶν γεγονότων στήν Παλαιά Διαθήκη τοὐλάχιστον μέχρι τήν ἐποχή τοῦ Μωϋσέως.

Καί σήμερα δέν ὑπάρχει κανείς πού νά ἀμφισβητεῖ τήν Παλαιά Διαθήκη ὡς κείμενο μεγάλης ἱστορικῆς ἀξίας. Ἀλλά καί πρίν ἀπό τόν Μωϋσῆ μέχρι τήν ἐποχή τοῦ Ἀβραάμ ἔχουν βρεῖ οἱ ἀρχαιολόγοι στοιχεῖα πού ἐπαληθεύουν τά ἀναφερόμενα στήν Παλαιά Διαθήκη γύρω ἀπό τό πρόσωπο τοῦ Ἀβραάμ.

Διαπιστώνουμε ὅτι ἡ οὐσία τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ μεταβίβαση τῆς ἐμπειρίας τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς θεώσεως διαδοχικά ἀπό τόν Ἀδάμ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Αὐτό τό σκοπό μαρτυρεῖ καί ὑπηρετεῖ ἡ Παλαιά Διαθήκη.

11. «Ὀψόμεθα αὐτὸν καθὼς ἐστὶ» (Ἰωάννου γ΄ 2)

Ἡ ἐσχατολογική προσδοκία τῶν πιστῶν διατυπώθηκε ἀπό τόν ἀπόστολο Φίλιππο στό ὑπερῶο τῆς Ἱερουσαλήμ *«Κύριε δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα»* (Ἰωάννου ιδ΄ 8).

Οἱ πιστοί δέχονται τίς πολύτιμες καί πιό μεγάλες ὑποσχέσεις πού ὁ Θεός τούς δώρησε γιά νά γίνουν *«κοινωνοὶ θείας φύσεως»* (Β΄ Πέτρου α΄ 1-4).

Ζοῦνε μέ τήν ἐλπίδα ὅτι *«ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ»* (Κολασσαεῖς γ΄ 4).

Δηλαδή: *«Ὅταν ὁ Χριστός, πού εἶναι ἡ ἀληθινή ζωή μας, φανερωθεῖ, τότε κι ἐσεῖς, στήν παρουσία του, θά φανερωθεῖτε μαζί του δοξασμένοι».*

Αὐτή ἡ ἐσχατολογική ἐλπίδα δίνει νόημα στόν πνευματικό ἀγώνα γιά κάθαρση.

«Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὔπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα· οἴδαμεν δὲ ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὀψόμεθα αὐτὸν καθώς ἐστι. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ ἁγνίζει ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός ἐστι» (Ἰωάννου Α΄ γ΄ 2-3).

Δηλαδή: *«Ἀγαπητοί μου, τώρα εἴμαστε παιδιά τοῦ Θεοῦ. Τί πρόκειται νά γίνουμε στό μέλλον δέν ἔχει ἀκόμα φανερωθεῖ. Ξέρουμε ὅμως πώς ὅταν ὁ Χριστός φανερωθεῖ στή δευτέρα παρουσία του, θά γίνουμε ὅμοιοι μ' αὐτόν, γιατί θά τόν δοῦμε ὅπως πραγματικά εἶναι. Ὅποιος, λοιπόν, μ' ἐμπιστοσύνη στόν Χριστό ἔχει αὐτή τήν ἐλπίδα, προετοιμάζεται, καθαρίζει τόν ἑαυτό του ἀπό τήν ἁμαρτία, ἔχοντας ὡς πρότυπο τήν καθαρότητα ἐκείνου».*

«Ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι, καὶ οὐ χρεία λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φωτιεῖ αὐτούς, καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων» (Ἀποκαλύψεως κβ΄ 4).

Δηλαδή: *«Θά τόν βλέπουν κατά πρόσωπο καί δά 'χουν τό ὄνομά του στά μέτωπά τους. Νύχτα δέ δά ὑπάρχει πιά, καί δέ θά χρειάζεται τό φῶς τοῦ λυχναριοῦ ἤ τοῦ ἥλιου, γιατί ὁ Κύριος ὁ Θεός θά φέγγει πάνω τους, καί θά βασιλέψουν αἰώνια».*

